

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Yönteminin Erişi ve Tutum Üzerine Etkisi ” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynaklarda gösterilenlerden oluştuğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

..../..../2008

Gökçe GÜNAYDIN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul

Başkan.....

Üye.....

Üye.....

Üye.....

Üye.....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

...../...../ 2008

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Önerileriyle tezimin başlaması, gelişmesi ve tamamlanması sürecinde hiçbir yardımı esirgemeyen danışman hocam Sayın Yr.Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ'e,

Tezimin hazırlanması aşamasında bana fikirleriyle yardımcı olan, tezime ışık tutan ve yaratıcı fikirlerini benimle paylaşan, yardımlarını hiç esirgemeyen arkadaşım Mutlu BOZEL'e, verilerin analizinde gösterdiği özveri için Barış DEMİRDAĞ'a ve hiçbir yardımı benden esirgemeyen Zeytindağ Yılmaz İlköğretim Okulu Müdürü Cevahir DİVRİK 'e ve Zeytindağ'daki bütün arkadaşlarıma,

Lisans ve yüksek lisans öğrenimim sürecinde bilgilerinden sürekli istifade ettiğim değerli hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam sürecinde bana her konuda destek veren, umut ışığı olan adımları sayamadığım bütün dostlarıma sonsuz teşekkürler.

Bugünlere gelmemde büyük emek harcayan, her zaman arkamda yıkılmaz bir kale gibi duran annem ve babam Emine- Ahmet GÜNAYDIN'a ; kardeşim Gülşah GÜNAYDIN ŞORAY'a her zaman minnettar kalacağım.

İÇİNDEKİLER

YEMİN.....	i
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO LİSTESİ.....	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Yaratıcı Drama Kavramı	1
Yaratıcı Drama ve Oyun İlişkisi	2
Yaratıcı Dramanın İçeriği	4
Yaratıcı Dramanın Öğeleri.....	5
Drama Lideri	5
Oyun Grubu.....	6
Uygulama	7
Değerlendirme.....	8
Yaratıcı Dramanın Yararları	9
Öğretim Yöntemi Olarak Yaratıcı Drama.....	10
Öğretim Yöntemi Olarak Yaratıcı Dramanın Tarihçesi.....	10
Yaratıcı Dramanın Öğretim Yöntemi Olarak Kullanımı	13
Problem Durumu	15
Araştırmanın Amacı	17
Araştırmanın Önemi.....	18
Problem Cümlesi.....	18
Denenceler.....	18
Sayıltılar	19
Sınırlılıklar	19
BÖLÜM II.....	20
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	20
BÖLÜM III	22
YÖNTEM.....	22
Araştırmanın Modeli	22
Tablo 1 Ön Test Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desenin Sembollerle Gösterimi.....	22
Deney ve Kontrol Grupları.....	22
Deneklerin Seçimi	23
Tablo 2 Deney ve Kontrol Grupları, Uygulanan Ölçek ve Testler ile Denel İşlemler.....	23
Veri Toplama Araçları	24
Başarı testi.....	24
Tutum Ölçeği	25
Verilerin Çözümü.....	25
BÖLÜM IV	27
BULGULAR VE YORUM.....	27
Birinci Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	27

Tablo 3 Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Başarı Testi Ön-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları	28
Tablo 4 Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Başarı Testi Son-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları	28
İkinci Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum	29
Tablo 5 Deney Grubunun Sosyal Bilgiler Başarı Testi Ön- test ve Son-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları	29
Üçüncü Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum	30
Tablo 6 Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği Ön-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları	30
Tablo 7 Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği Son-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları	31
Dördüncü Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	32
Tablo 8 Deney Grubunun Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği Ön- test ve Son-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları	32
BÖLÜM V	33
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	33
Sonuçlar	33
Öneriler	36
KAYNAKÇA.....	38
EKLER.....	42
EK 1 Yaratıcı Drama Ders Planları.....	42
EK 2 Belirtke Tablosu.....	59
EK 3 Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği	61
EK 4: Sosyal Bilgiler Başarı Testi	63
EK 5 Sınıf Listeleri	66
EK 6 Çalışmalardan Örnekler	67

TABLO LİSTESİ

TABLO 1 ÖN TEST SON TEST KONTROL GRUPLU DENEYSEL DESENİN SEMBOLLERLE GÖSTERİMİ	22
TABLO 2 DENEY VE KONTROL GRUPLARI, UYGULANAN ÖLÇEK VE TESTLER İLE DENEL İŞLEMLER.....	23
TABLO 3 DENEY VE KONTROL GRUPLARININ SOSYAL BİLGİLER BAŞARI TESTİ ÖN-TEST PUANLARINA İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI.....	28
TABLO 4 DENEY VE KONTROL GRUPLARININ SOSYAL BİLGİLER BAŞARI TESTİ SON-TEST PUANLARINA İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI.....	28
TABLO 5 DENEY GRUBUNUN SOSYAL BİLGİLER BAŞARI TESTİ ÖN- TEST VE SON-TEST PUANLARINA İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI	29
TABLO 6 DENEY VE KONTROL GRUPLARININ SOSYAL BİLGİLER TUTUM ÖLÇEĞİ ÖN-TEST PUANLARINA İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI.....	30
TABLO 7 DENEY VE KONTROL GRUPLARININ SOSYAL BİLGİLER TUTUM ÖLÇEĞİ SON-TEST PUANLARINA İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI.....	31
TABLO 8 DENEY GRUBUNUN SOSYAL BİLGİLER TUTUM ÖLÇEĞİ ÖN- TEST VE SON-TEST PUANLARINA İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI.....	32

ÖZET

Bu araştırmada; ilköğretim altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yer alan “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin öğretiminde, yöntem olarak yaratıcı dramının kullanılmasının öğrencilerin dersteki erişilerine ve derse yönelik tutumlarına etkisi araştırılmıştır.

Araştırmada kontrol gruplu ön test- son test deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler Erişi Testi ve Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeğinden elde edilen puanlarla denenceler test edilmiştir. Verileri çözümlenmesinde SPSS 13.0 paket programı ve Finesse programı kullanılmıştır.

Sosyal Bilgiler Erişi Testi ve Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği uygulama öncesinde ve sonrasında deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Gruplardan elde edilen sonuçların karşılaştırılması için t testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlarda uygulama öncesinde grupların derse yönelik tutumları ve erişileri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Uygumla sonrasında elde edilen verilerin karşılaştırılması sonucunda ise iki grubun ulaştığı erişi ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamazken tutum ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark ortaya çıktığı görülmektedir. Ayrıca deney grubunun uygulama öncesi ve sonrasında elde edilen ortalama tutum puanları ve başarı puanları karşılaştırılmış, uygulama öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu yani yaratıcı drama yöntemiyle işlenen ünite sonunda deney grubunun ulaştığı erişi ve tutum ortalamalarının arttığı görülmüştür.

SUMMARY

In this research, it was researched that how creative drama method affects the students' attitudes towards the lesson while we are teaching the unit called 'Adventure of Democracy' which takes part in Social Sciences Book for 6th classes.

In this research , pre test- final test with control group experimental pattern was used. Hypotheses were tested with the points of Social Sciences Achievement Test and Social Sciences Attitude Scala which were improved by researcher. When datas were analysed, SPSS 13.0 packaged software and Finesse software were used.

Before and after the application, Social Sciences Achievement Test and Social Sciences Attitude Scala were applied to control and test groups. To compare the results, 'T' test was applied. The results showed that before the application, there was no meaningful difference between the students' achievements and attitudes towards the lesson. After the application, when we compare the results , we couldn't find a meaningful difference between the achievement averages of two groups. Otherwise, a meaningful difference was seen between attitude averages in favour of test group. Besides, when test group's average attitude points and achievement points of before and after application were compared , it was seen that there was a meaningful difference between the average points of before and after application. In other words, at the end of the unit which was taught with drama method, it was seen that test group's achivement and attitude averages were increased.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yaratıcı Drama Kavramı

Yaratıcı dramanın değişik kaynaklarda, birbirine benzer ve farklı özellikleri bulunan pek çok tanımı yapılmıştır. Bu bölümde yaratıcı drama kavramına yönelik tanımlar incelenecektir.

Yaratıcı drama, bir grup içinde, tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak bireylerin bir yaşantı, olay, fikir ya da soyut bir kavramı önceki bilgilerini kullanarak yeniden düzenleyip oyunsu süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San, 2006: 113).

Tanımda da belirtildiği gibi yaratıcı drama, tiyatro tekniklerinden yararlanır ancak tiyatrodan farklı amaç ve özelliklere sahiptir. Tiyatroda, bir sahne bulunur ve kostüm önemlidir. Ezberlenen diyaloglar vardır ve seyirciler için oynanılır. Oysa yaratıcı dramada sahne bulunmaz, her şey kostüm olarak kullanılabilir, diyalog ezberlemek gerekmez ya da kusursuz bir oyunculuk beklenmez. Her şeyden önemlisi oyun seyirciler için oynanmaz, her çocuğun aktif katılımını kendisinin yaşamasını sağlamak amaçtır (Önder, 2004: 30).

Yaratıcı drama, kurumsal ve uygulamalı çalışmalarla sürdürülen bir grup etkinliğidir. Bireysel ve grupla geçirilen yaşantılardan oluşan bir süreçler bütünüdür ve dramatik öğelerin kullanılmasıyla gerçekleştirilen eylem ve çatışmalar üzerinde kurgulanan rol oynamalarıdır (Üstündağ 2005: 95).

Yaratıcı dramada kurallar vardır ancak bu kurallar bireylerin davranışlarını kalıplara sığdırmak amacı taşımaz, kuralların amacı her bir katılımcının kendi özgürce ifade edebilmesini sağlamaktır.

Heinig (1981; Bozdoğan 2003: 26'daki alıntı) yaratıcı dramayı, yazılı bir metne dayanmadan ve sunuş kaygısını taşımadan bir liderin rehberliğinde yaşadıkları, hayal ettikleri, düşündükleri ve hissettiklerini canlandırmaları olarak tanımlamıştır.

Bozdoğan(2003: 27), değişik açılardan bakarak çok boyutlu bir yaratıcı drama tanımı yapmıştır. Tiyatro ve drama teknikleri kullanılarak,bir grupta, doğaçlama temelli yapılan, çeşitli sanat dallarından etkinlikler içeren ve yaratıcılığı geliştirerek bireye estetik bir bakış açısı kazandıran bir sanat eğitimi; çeşitli yetenek ve zekalara yönelik etkinlikler içeren ve bir çok duyuya hitap ederek kalıcı öğrenme sağlayan etkili bir yöntem; çağdaş insanın kendini, çevresini, olayları ve hayatı çok yönlü ve gerçekçi bir biçimde algılayarak kendini gerçekleştirmesine destek veren kişisel/ sosyal gelişim yöntemidir.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı gibi yaratıcı dramanın bir çok boyutu bulunmaktadır. Yaratıcı drama tanımlanırken araştırmacılar bu boyutlardan biri ya da birkaçı üzerinde durmuşlardır. Tüm bu tanımlardan yola çıkarak şöyle bir yaratıcı drama tanımı yapmak mümkündür. Yaratıcı drama ; bireylerin yaşantılarından yola çıkarak, düşünce, hayal ve duygularını katarak bir lider rehberliğinde sözlü ya da sözsüz olarak yaptıkları doğaçlama canlandırmalardır.

Yaratıcı Drama ve Oyun İlişkisi

Oyun tüm çocukların hayatında önemli bir yere sahiptir. Oyun oynamadan büyümüş bir çocuk yoktur. Bazıları daha sessiz, bazıları daha gürültülü, bazıları yalnız başına, bazıları arkadaşlarıyla oynamayı tercih eder ancak değişmeyen bir gerçek vardır; bütün çocuklar oyun oynamayı sever.

Araştırmacılar, oyunun ne ifade ettiğini farklı biçimlerde belirtmişlerdir. Oyun, Freud (1958) ve Erikson (1963) tarafından duyguları güçlü bir biçimde açığa vurma; Piaget (1962) bilişsel önem, anlamlandırma; Vygotsky (1978) sosyal iletişim için bir araç olarak ifade etmişlerdir (Isenberg&Jalongo, 1997: 42).

Önder (2004: 47), çocukların drama etkinliklerini oyun olarak algıladıkları için tüm dikkatlerini ve enerjilerini etkinliğe verdiklerini, bunun sonucu olarak da birçok kavram, konu ve sosyal davranışın çocuklar tarafından daha etkili biçimde öğrenilmesine olanak sağladığı belirtmiştir.

- Çocukların, yetişkin dünyasını keşfetmesini sağlar
- Çocuğun bedensel, duygusal, sosyal gelişimine katkı sağlar.
- Özellikle grup oyunları çocuğun sosyalleşmesinde önemli rol oynar

(Önder, 2004: 48-49)

Gönen ve Dalkılıç (2003: 29) ise oyunun işlevini şöyle sıralamıştır:

Çocuğun çevresiyle ilişkisini sağlar .

Çocuğun bilinci ve duygusal tecrübesi arasında köprü görevi görür.

Çocuğun duygularını dışa vurmasını sağlar.

Çocuğa dinlenme, eğlenme olanağı sağlar.

Eğitici dramının ve oyunun birbirine benzer ve farklı yönleri vardır.

- Oyun kendiliğinden başladığı için eğitim amaçları belli değildir ancak drama etkinlikleri planlıdır, amaçlar önceden belirlenir ve bu amaçlara ulaşım ulaşılamadığı denetlenir.

- Her iki etkinlikte de çocuğun bütün enerjisi ve dikkati etkinlik üzerinde yoğunlaşmıştır.

- Her iki etkinlikte de kurallar vardır, ancak dramının kuralları tartışılabilir.

- Birçok oyunda sonuç önemli iken, dramada sürece katılım önemlidir.

- Oyunun sonunda değerlendirme yapılan, duyguların tanımlandığı bir bölüm yoktur, ancak drama etkinliklerin sonunda etkinliğin değerlendirildiği, tartışmanın yapıldığı, bilgilerin yerleşmesini sağlayan bir bölüm yer alır (Önder, 2004: 54)

Gönen ve Dalkılıç (2003: 60) oyunun çocuğun doğasında zaten var olduğunu, yapılması gereken tek şeyin çocuğa öğretilmek istenenlerin önceden planlanması olduğunu belirtmektedir. Gönen ve Dalkılıç eğitimde dramayı; 'Bir adım sonra ne ile karşılaşacağını bilmeden yaşama ait rolleri yeri gelince oynamak ve bu yolla yaşamı tanımak demektir.' olarak tanımlamıştır.

Çocuklar, yaşamı anlamaya ve yaşam içerisinde bir yer edinmeye çalışırken çeşitli oyunlar oynar ve bir çok yeni oyun yaratır. Oyun ve Tiyatro Eğitbilimi, bu oyunları inceler ve tiyatro tekniğinden yararlanarak ve doğaçlama tekniği kullanarak, çocuk, ergen, genç ve yetişkinlere yönelik eğitsel süreçlerde kullanır (San, 2006: 46).

Oyunların ve yaşamın temel yapılarındaki benzerlik ile oyundaki ve toplumsal ilişkilerdeki etkileşimdeki benzerlik oyunun eğitimde kullanılmasında etkili olmuştur. Ancak geleneksel çocuk oyunlarındaki katı kurallar, yaratıcı dramada yer almaz. Doğaçlamalarda bireyler konuyu irdeler, oynar, yaşantılarından hareket ederek bilgilerini tekrar tekrar yaşama geçirirler. Yapılan bu etkinlik kişiyi yaşam durumlarına hazırlar (San, 2006: 49).

Yaratıcı Dramanın İçeriği

Yaratıcı drama grup içinde ve grupla sürdürülen bir etkinliktir. Birey yapılan etkinlikler sürecinde kendini keşfetme fırsatını yakalar. Yaratıcı dramanın kuralları vardır ancak bu kurallar bireylerin özgürlüklerini kısıtlamak amaçlı değildir, onların özgürlük sınırını genişletir (Üstündağ, 2005: 95).

Yaratıcı dramada önceden yazılmış bir metin yoktur. Bireyler kendi özgün fikirleri, geçmiş yaşantıları ve bilgileriyle eylem durumları ve doğaçlamalar oluştururlar. Yaratıcı drama grupla sürdürülen bir etkinlik olduğu için dramaya katılacak olan bireylerin grup çalışmasına hazır olmaları, kendilerini rahat hissetmeleri ve kendilerine ait farklı yönleri keşfetmeye hazır olmaları gerekir (Aral, Baran, Bulut, Çimen, 2000: 39-40).

Yaratıcı drama etkinliklere katılımında gönüllülük esastır. Her yaşta kişi etkinliklere katılabilir. Etkinlikler sırasında yapılanlar o anda yaratılır. Bu nedenle doğrusu ya da yanlışı yoktur. Etkinliğe katılan kişiler canlandırılanın gerçek olmadığını bilirler ancak gerçekmiş gibi yaşar ve hissederler (Adıgüzel, 2006: 261).

Adıgüzel (2006: 261), dramanın birbirini tamamlayan ve aralarında bir ilişki olan öğelerden oluştuğunu belirtmiş ve bu öğeleri drama lideri, oyun grubu, çalışmanın kendisi ve değerlendirme olarak sıralamıştır.

Yaratıcı Dramanın Öğeleri

Drama Lideri

Yaratıcı drama çalışmaları bir liderin rehberliğinde yapılır. Drama lideri, sürecin temelidir, çünkü drama süreci içerisinde yapılan etkinlikler liderin hedef ve yöntemleriyle ortaya çıkar ve değerlendirilir. Yaratıcı drama sürecinde etkinliği ilk başlatan, sunan ve değerlendiren kişi olduğu için liderin oyun ve drama tekniklerini iyi bilmesi, tiyatro tekniğinden yararlanabilmesi ve yaratıcı olması gerekir (Adıgüzel, 2006: 261).

Yaratıcı drama çalışmalarında grup üyelerinin kendilerini rahat hissetmeleri ve birbirlerine güvenmeleri özgürce üretebilmeleri ve kendilerini kısıtlamadan rol yapabilmeleri açısından önemlidir ve bunu sağlamak davranışları ve olumsuzluklara yerinde müdahaleleriyle liderin görevidir (Bozdoğan, 2003: 37).

Önder (2004: 151-152), drama liderinin mutlaka bir tiyatrocunun olması gerektiğini, çocukların ihtiyaçları ve öğretimin hedeflerini en iyi bilen kişi olarak grubun asıl öğretmeni tarafından yapılmasının daha doğru olacağını belirtmiştir. Ayrıca eğitimde yaratıcı dramanın bir amacı da öğretmenle öğrenci arasında ilişkiyi geliştirmek olduğuna göre öğretmenin sevgisini göstermesinin önemini vurgulamaktadır.

Yaratıcı drama liderinin oyunculuk ve tiyatro ile ilgili az da olsa bir eğitim alması, iletişime açık, istekli ve tiyatro bilimiyle ilgilenmiş olması gerekir (San, 2006: 114).

Yaratıcı drama çalışması yapacak bir öğretmen; Öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilecekleri bir ortam hazırlamalı, onları yanlış yapmaktan korkmadan düşüncelerini söylemeye ve risk almaya teşvik etmeli, öğrencilerin seviyelerine uygun etkinlikler hazırlamalıdır (Isenberg&Jalongo, 1997: 179).

Okvuran (2003: 81-87) yaratıcı drama öğretmenin özelliklerini sıralarken bir çok noktaya değinmiştir, ancak üzerinde önemli durduğu özellikler şunlardır:

- Drama konusunda yeterince bilgi sahibi olma
- Uygulamalı düzeyde ve yeterli süre drama eğitimi almış olma
- Yaratıcı olma
- Mesleki gelişmeleri yakından izleme
- Sanatla ilgili olma
- Grup çalışmasına yatkınlık
- İletişim becerisi
- Başarılı sınıf yönetimi yapabilme
- Öğrencileri tanıma ve onlara fırsat verme.

Oyun Grubu

Bir grup etkinliği olan yaratıcı dramada grup gönüllü katılımcılardan oluşmalıdır. Katılımcılar yaratıcı dramaya neden katıldıklarını bilmeli, grup için çalışmaya hazır olmalı ve kendilerini güvende hissetmelidir (Adıgüzel, 2006: 261).

Şentürk (1996: 23), de yaratıcı drama etkinliklerinde grubu oluşturan bireylerin arasındaki güven duygusunun öneminden bahsetmektedir. Gruptaki güven ortamı doğaçlamaların doğallığı için önemlidir. Çocuk, kendini grubun ve mekanın bir parçası gibi hissetmelidir. Aksi halde çocuklarda içe kapanma, yalnızlık duygusu oluşur, özgüven gelişmez ve çocuk etkinliğe katılmaz. Eğer yaratıcı drama çalışması bir sınıfla yapılacaksa sınıf ne kadar uyumlu olursa olsun çalışmaya sınıfın bir grup olduğunu hatırlatacak bir etkinlikle başlamak gerekir.

Yaratıcı drama bir grup etkinliği olduğundan öğretmenin de rol aldığı doğaçlamalar yapılmalıdır. Çalışma sırasında öğretmen bir oyun arkadaşıdır ve aynı zamanda grup dinamiğini ayarlamak için gerekli durumlarda müdahale ederek akışı değiştirir (San,1990; Şentürk, 1996: s. 24'teki alıntı).

Yaratıcı drama grubunu oluşturan bireylerin her biri farklı deneyim ve özelliktedir. Yaratıcı drama çalışması planlanırken katılımcıların yaş, gelişim seviyesi, cinsiyet, ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır (Aral, Baran, Bulut, Çimen, 2000: 98).

Araştırmacılar okul öncesi dönemden itibaren çocukların dramaya katılabileceklerini belirlemektedir çünkü dramada mükemmel sonuç önemli değildir (Aral, Baran, Bulut, Çimen, 2000: 99). Ancak Önder (2004: 129), çocukların kendilerine yarar sağlayabilecekleri yaratıcı drama etkinliklerine katılabilmeleri için bir dizi bilişsel süreç ve becerilere sahip olmaları gerektiğini belirtmiştir. Taklit edebilen, dikkatini çalışmaya yoğunlaştırabilen, belleğindeki bilgileri hatırlayıp çalışma sırasında kullanabilen, zihinde canlandırabilme yeteneği gelişmiş olan, bir olay ya da nesneyi beden hareketleriyle temsil edebilen, bir nesneyi başka bir nesnenin yerine koyarak etkinlik sırasında kullanabilen, sözel iletişimi gelişmiş olan ve drama lideri tarafından verilen yönergeleri anlatabilen çocuklar drama etkinliğinden üst düzeyde yarar sağlayabilirler.

Dramanın gerçekleştirilmesi için büyük grup daha küçük gruplara ayrılarak görüş alışverişi yapma, eleştirme, yargılama ve değerlendirme yapmalarına olanak sağlanmalıdır. Bireyin grup içinde kendini rahat ve güvende hissedebilmesi için kendini ve karışındaki tanımaya ve kendini karışındaki tanıtmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır (San,1996; Üstündağ, 2006: s. 469'daki alıntı).

Uygulama

Her yaratıcı drama uygulamasının bir başlangıç noktası, olayın geçtiği bir mekan, roller ve sonu vardır. Bütün bunların önceden planlanması gerekir. Planlama

yapılırken tema seçimi, çevre düzenlemesi, çocukların ve öğretmenin rol seçimi, çerçevenin belirlenmesi, odak noktanın belirlenmesi, eylem seçimi ve püf noktanın belirlenmesi gibi dikkat edilmesi gereken noktalar vardır (Aral, Baran, Bulut, Çimen, 2000: 98; Gönen ve Dalkılıç, 2003; 63).

Grubun yapısı yaratıcı drama çalışmalarının çalışmalarının planlanmasında önemli bir etkidir ancak yine de her çalışmada izlenen az çok belli bir sıralama vardır. Grup üyeleri oyunlarla, bedensel ve dokunsal alıştırmalarla tanışır ve etkileşim kurarlar. Drama sürecinde biri ya da birkaçı kullanılan tarz açısından farklı dört tip uygulama yapılır:

- a. Isınma ve Rahatlama
- b. Oynama
- c. Doğaçlama Çalışmaları
- d. Oluşumlar

Bu çalışmaların her birinin ardından ya da tüm çalışmanın sonunda tartışma ve değerlendirme yapılır (San, 2006: 354-355).

Her drama etkinliğinin bir amacı olmalı ve bu amaç detaylı bir biçimde tanımlanarak etkinlikler aracılığıyla çocuğa kazandırılmalıdır (Gönen ve Dalkılıç, 2003; 48).

Değerlendirme

Yaratıcı drama çalışmalarında çocuğun bilmesi istenen şeyin cevabını bulması sağlanmalıdır. Bu amaçla çocuğa nasıl, niçin, nerede, ne zaman, kim, ne, neden kavramları üzerinde durulmalıdır. Her çalışma sonunda tartışma yapılarak kazandırılmak istenenler pekiştirilmelidir (Gönen ve Dalkılıç, 2003; 74).

Bu aşamada lider sürece müdahale eder. Tartışmada açık uçlu sorular sorulmalı ve katılımcılar görüşlerini söylemeleri yönünde lider tarafından cesaretlendirilmelidir (Aral, Baran, Bulut, Çimen, 2000: 107).

Yaratıcı dramada katılımcılar etkinliği izlemeli, eleştirmeli ve değerlendirmelidir. Çalışma sonunda yapılan değerlendirmede katılımcıların nesnel olması sağlanmalıdır (Selvi, 2003: 185).

Yaratıcı drama çalışmalarında katılımcılar, yaptıkları etkinliklerle başkalarının davranış, düşünce ve deneyimlerini yaşayarak ve bunlarla ilgili eleştiri ve değerlendirmelerde bulunarak yaşamlarını daha bilinçli bir biçimde düzenlerler (San, 2006:355).

Lider, değerlendirme sürecini yönettiği gibi gerekli durumlarda kendi gözlemlerini de grupta paylaşır. Katılımcıların etkinlikler sırasında yaşadıkları, hissettikleri ya da karşılaştıkları güçlükler ile ilgili görüşleri alınır (Üstündağ, 1997: 26).

Yaratıcı Dramanın Yararları

Gönen ve Dalkılıç (2003: 61), yaratıcı dramanın eğitimde kullanılmasıyla öğrencilerin; özgüven duygusunun yanı sıra bilişsel, dil, motor ve sosyal açıdan gelişme sağlandığını, çok yönlü düşünme becerisi, işbirliği, dayanışma ve paylaşma duygusunun geliştiğini, kendini rahat ifade edebildiğini, öğrendiklerinin kalıcı olduğunu, değişik yaşantılar tanıdığını, aktif olduğunu, rahatladığını, sorumluluk duygusu kazandığını, yaratıcı olduğunu, farklı görüş açlarına sahip olduğunu belirtmiştir.

Öğrenci öğretmen arasındaki ilişkilerde, problem çözmede ve eleştirel düşünme becerisi kazandırmada etkilidir. Ders programlarında yer alan soyut konuların somutlaştırılmasını sağlamaktadır (Aral, Baran, Bulut, Çimen, 2000: 107).

Çocuğun oynadığı çeşitli oyunlarla yaşama hazırlanmasını dolayısıyla toplumsallaşmasını sağlar (Şentürk, 1996: 24).

Etkinlikler sürecinde çocuk kendi yeteneklerini keşfeder, en verimli olduğu alanı seçerek o konu üzerinde yoğunlaşır, böylece mutlu, topluma yararlı, yaptığı işten zevk alan bir birey olur. Bunun yanında doğru kararlar verir, grup çalışmasına uyumlu olur ve toplumla barışık hale gelir (Morgül, 1994; Şentürk, 2006: s. 24'teki alıntı).

Yaratıcı drama çocuğun problemlere kendine özgü çözüm yolları bularak, bir konuyla ilgili düşünce ve hislerini söyleyerek düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Çocuklara basit ve anlaşılır bir öğrenme ortamı sunar (Tuğrul, 2006: 72-73).

Öğretim Yöntemi Olarak Yaratıcı Drama

Öğretim Yöntemi Olarak Yaratıcı Dramanın Tarihçesi

1870'li yıllarda İngiltere'de eğitim anlayışında değişiklikler yapılmış ve çocuk merkezli bir eğitim anlayışı benimsenmiştir. Bu amaçla daha çağdaş okullar kurulmuştur (Aral, Baran, Bulut, Çimen, 2000: 33-34).

Çocuklarda drama uygulamaları ilk kez İngiltere ve Amerika'da başlamıştır. 1911 yılında İngiltere'de Harriet Finlay-Johnson adında bir köy öğretmeni derslerinde dramayı kullanarak çocukların beceri ve yaratıcılıklarını test edebilecekleri bir ortam yaratmıştır (Bozdoğan, 2003: 32).

Harriet Finlay-Johnson, okul tiyatrosundan farklı olarak okulda dramayı uygulayan ilk kişidir. Onun uygulamaları –mış gibi yapmak (make believe play) şeklindedir (Gönen ve Dalkılıç, 2003: 26).

1920'lerden itibaren yine bir İngiliz, Peter Slade, çocuk gruplarıyla drama çalışmaları yapmaya başlamış ve 1954 yılında kendi geliştirdiği bir drama yöntemini "Çocuk Draması" adlı kitabında tanıtmıştır (Aral ve diğer. 2000; Gönen ve Dalkılıç 2003).

Slade, dramanın çocuk gelişimine önemli katkılar sağladığını belirtmiş ve dramanın doğallık boyutu üzerinde durarak bugünkü anlamda doğaçlamayı kullanmıştır (Aral ve diğer., 2000: 34).

Slade'in öğrencisi olan Brian Way, 1967 yılında "Drama Yolu ile Gelişim" adlı kitabını yayınlamış ve çocukların kendine güven kazanabilmesi, özelliklerini keşfedebilmesi konusunda nasıl yardım edilebileceğine dair örnekler vermiştir. Drama ve tiyatroyu kesin olarak birbirinden ayırmış, dramada katılanların kendi yaşantılarının önemli olduğunu tiyatronun ise seyirci kitlesi için oynandığını vurgulamıştır (Önder, 2004; 34).

ABD'de ise Winifred Ward, 1923 yılında üniversitede yaratıcı drama eğitimine başlamıştır. Yazdığı kitaplarda o da dramayı tiyatrodan ayırmış ve tiyatro için gerekli olan yeteneğin drama için gerekli olmadığını çünkü dramada amacın başkalarını eğlendirmek olmadığını vurgulamıştır (Önder 2004; Aral ve diğer. 2000).

Dorothy Heathcote 1970'lerde drama konusunda yaptığı çalışmalarında çocukların gerçek yaşamını anlamaları konusunda dramanın önemini vurgulamış ve drama sürecinde öğretmenin rolüne değinmiştir (Önder, 2004; 35).

1979'da Bolton, "Eğitimde Dramanın Kuramına Giriş" adlı kitabında çocuğun çevresini anlayıp çevresiyle uyumlu bir yaşam sürmesi konusunda dramanın önemini vurgulamış, McCaslin ise 1984 yılında yaptığı çalışmasında çocuğun aktif katılımcı olabilmesi için yeteneklerini yaratıcı drama yoluyla geliştirebileceğini belirtmiştir (Önder, 2004; 36).

San (2006: 433) Türkiye'de drama uygulamalarını İsmail Hakkı Baltacıoğulları ve Muhsin Ertuğrul'a kadar götürmektedir. Adı geçen kişiler çocuk terbiyesinde sanatların ve özellikle tiyatronun önemini vurgulamış ve bu düşüncelerini uygulamaya geçirmişlerdir (San, 2006; 433).

Baltacıoğlu, Maarif Vekaleti Bülteni'nde yayınlanan "Mektep Temsillerinin Usul-ü Tedrisi" isimli çalışmasında, "Hiçbir kelime bir manayı bir yüz, eller ya da gövde kadar etkili ve tam anlatamaz" demektedir (San, 2006; 434). Baltacıoğlu, okulda tiyatro uygulamalarını 1910'lu yıllarda başlatmıştır.

Çoruh, 1950 yılında yayınlanan "Okullarda Dramatizasyon" isimli kitabında dramanın derslerde kullanımının Cumhuriyet devrinde görüldüğünü, 1926 tarihli ilkokul programında, hayat bilgisi dersinde dramatik öğelerin yer aldığını belirtmiştir (Çoruh, 1950: 10).

1965 yılında Emin Özdemir tarafından yazılan "Uygulamalı Dramatizasyon" isimli kitapta, dramatizasyonun temel amacının eğlenerek öğretmek olduğunu bu nedenle Türkçe öğretimi dışında diğer bütün derslerin öğretiminde kullanılmasının uygun olduğu belirtilmiştir (Özdemir, 1965: 13).

1951 ortaokul programında "temsil yolu ile canlandırma" ve 1968 yılında MEB'in İlkokul Programı'nda "dramatizasyon" adını taşıyan çalışmalar bulunmasına rağmen yöntemli bir uygulama haline dönüşmemiştir (Bozdoğan, 2003, 34).

Türkiye'de dramanın çağdaş bir yaklaşımla ele alındığı dönem 1980'li yılların başıdır. İnci San ile Tamer Levent'in sanat eğitimi ve tiyatro alanlarında çalışmaları görülmektedir. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitim Ana Bilim Dalı ve 1990'da Çağdaş Drama Derneği'nde, eğitimde yaratıcı drama çalışmaları başlatılmıştır ve eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği programlarında zorunlu ders olarak yer almıştır (Öztürk, 2001; Tuluk, 2004; 11'deki alıntı).

MEB tarafından 1994 yılında 30 civarında Kız Meslek Lisesi öğretmenine yaratıcı drama; 1996 yazından başlayarak da 200'er okul öncesi ve ilkokul öğretmenine "oyun- resim- müzik" ya da "resim- müzik- drama" konulu hizmetiçi eğitim kursları düzenlenmiştir. Ayrıca 1997-1998 öğretim yılı itibariyle 4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda seçmeli ders olarak dramaya yer verilmiştir (San, 2006; 438).

Yaratıcı Dramanın Öğretim Yöntemi Olarak Kullanımı

Günümüz eğitim yaklaşımlarında, öğretmen konuları temel alarak bilgiyi öğrenciye direk olarak aktaran birey konumunda değildir. Öğretmen, çocukların gelişim özellikleri ilgi, istek, yetenek ve ihtiyaçlarını dikkate alarak, onlara keşfetme, anlama, uygulama olanağı sağlamayı, neden- sonuç ilişkileri kurabilmeyi, problem çözme becerilerini geliştirmeyi, duygu ve düşüncelerini çeşitli yollarla ifade edebilmeyi, grup çalışması yapmayı, yaratıcı ve estetik bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemektedir. Yaratıcı drama çalışmalarında çocuklar, etkinliklere aktif olarak katılarak duygu ve düşüncelerini rahatça ifade ederler, bilgiye gözlemleri sonucunda ve deneyerek ulaşırlar. Bu, bilgilerin kalıcı olmasını sağlamaktadır yani yaratıcı drama konu merkezli ve ezberci eğitim anlayışına karşı güçlü bir alternatiftir (Kandır, 2003; Ceylan ve Ömeroğlu, 2007 <http://www.tevfikfikret-ank.k12.tr>'den alıntı).

Günümüz eğitim yaklaşımı öğrenci merkezlidir. Öğrencinin merkez alındığı çağdaş yöntemler öğrencilerin yaratıcılıklarını , problem çözme becerilerini geliştirir, yeni fikirler üretip bu fikirlerini ortaya koymaları konusunda onları güdüler (Küçükahmet, 1989; 38).

Drama, yüksek düzeyde yaratıcılık gücüne dayanan bir etkinliktir. Bireylerin kendisini ve çevresini tanımasını sağlar; öğrencilerin, beceri sahibi, kendi düşünceleriyle yaşama katılan cesaretli bireyler olmalarını sağlar (Gönen ve Dalkılıç, 2003; 48).

Drama çalışmaları grup etkinlikleri biçiminde yürütülür, dolayısıyla öğrencilere öğretilmesi hedeflenen konu ya da konular grup içindeki etkileşimle yaparak ve yaşayarak öğretilir (San, 2006: 48).

Dramayı bir öğretme aracı olarak ele alan öğretmen, bu süreçleri, çocukların diğer alanlarla ilgili kavram ve gerçeklere dayalı bilgiyi öğrenmeleri için kullanır. Çocukların gerçek yaşamlarında karşılaşılabilecekleri durumları kurgulayarak oynamalarını sağlar. Çocuklar, öğretilen konuyla ilgili bir dramatik anın içinde olduklarını varsayarak o konuya daha yakından bakabilirler ve konuyu daha derinlemesine inceleyerek öğrenirler. Çocuklar kendilerini, üstlendikleri roldeki kişiliğin yerine koyarlar ve olaylara onun gözüyle bakarak

temelde yatanı görmeyi öğrenirler. Burada amaç oyun yapmaktan çok anlamaktır. Fakat , bu süreçte başarılı olmak için bazı temel dramatik yetilere sahip olmak gerekir. Burada dramatik süreç asıl amaca ulaşmak için bir araçtır ve başarıya ulaşmanın yolu bu aracı doğru kullanmaktan geçer(Sağlam, 2004 www.ankara.edu.tr)

Drama etkinlikleri çocuğun aktif olarak öğretim süreci içerisinde yer almasını sağlayarak yaparak ve yaşayarak öğrenmesine imkan tanır. Böylece öğrenmeyi kolaylaştırdığı gibi kalıcılığını ve günlük yaşamda kullanılabilirliğini de artırır (Güneysu, 2006: 128).

Drama, çocukların değişik roller üstlenerek kendilerini başkalarının yerine koymasını ve onların duygularını anlamasını sağlar. Kendini başkalarının yerine koymak önemli bir yaşantıdır ve yapılan bu etkinliğin eğitimsel bir değeri vardır (Courtney, 1980; Üstündağ, 2006: 242'deki alıntı).

Yaratıcı drama, bireyin bakış açısını ortaya koymasına olanak sağlar, işbirliği ve takım çalışmasını geliştirir ve soyut durumları somutlaştırarak anlamlandırılmasını ve akılda tutulmasını kolaylaştırır (Isenberg&Jalongo, 1997: 175).

Yaratıcı drama okulun toplumdaki izole edilmiş bir kurum olmasına engel olur. Okulun bir yaşam alanı haline gelmesini sağlayarak bütünsel bir kişilik eğitiminin gerçekleşmesine katkıda bulunur (Hoffman, 2003: 7).

Çocuklar, yetişkinler kadar bu hayatın içinde yer alır, ancak çocuk çevresindeki dünya ile kurduğu iletişimde arada öğretmen, ders kitabı,yazar ya da bir kitle iletişim aracı bulunur. Bu durum öğrenmenin yaşantısal olmaktan çıkarak yalnızca bilişsel olmasına ve çocuğun bilgiyi yararlı ve işlevsel hale getirme olasılığını azaltmaktadır. Öğrenme sürecine çocuğun etkin bir biçimde katılmasını sağlamak gerekir. Drama çalışmaları çocuğun hayalleriyle, düşünce ve duygularıyla eğitim sürecine katılmasını sağlar (San, 2006: 47).

Günümüzde eğitim etkinliklerinin amacı, düşünen, araştıran, sorgulayan, eleştiren, bağımsız karar verebilen, kendine güvenen bireyler yetiştirmek olduğundan bu amaca ulaşmamızı sağlayacak doğru yöntemler seçilmesi gerekir. Bu bağlamda yaratıcı drama doğru yöntem olabilir.

Problem Durumu

Son yıllarda ilköğretim programlarında bir dizi yenilik yapılmıştır. Bu yeniliklerin temelinde programların yaklaşımında yapılan değişiklikler yer almaktadır. Yeni ilköğretim programı yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda planlanmış, davranışçı yaklaşım terk edilmiştir.

Yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programının hedefi, programı hazırlayan komisyon tarafından “öğrenci, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencilerin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan aktif öğrenme yöntem ve teknikleriyle yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmıştır.” şeklinde özetlenmiştir (www.meb.gov.tr 10.11.2007).

Yeni ilköğretim programında, öğrenci bilgiyi hazır alıp, depolayan birey değil, yeni öğrendiklerini geçmiş yaşantılarıyla birleştirerek, yeniden anlamlandıran birey olarak karşımıza çıkmaktadır.

Piaget, çocukların yaşantılar ve çevreleriyle kurdukları etkileşimler sonucunda öğrendiklerini belirtmektedir. Çevrelerinde gördükleri ve yaşadıkları ile ilgili zihinlerinde şemalar oluştururlar ve yeni kavrama uyum sağlarlar (Küçükkaragöz, 2007: 86).

Geleneksel yöntemlerle, hedeflenenleri gerçekleştirmek çok olanaklı görünmemektedir. Geleneksel yöntemler içerisinde en çok kullanılan yöntem olan anlatım yönteminde, merkezde öğrenci değil, öğretmen yer almakta, etkinliklere yer verilmemektedir. Açık göz anlatımı, “bir konuşmacının herhangi bir konuyu

açıklaması, dinleyicilerin de not alması ya da dinlemesi etkinliklerini içerir” şeklinde tanımlamakta ve dinleyicileri pasif duruma düşürdüğü ve katılımı asgari düzeye indirdiğini belirtmektedir (Açıkgöz, 2000: 253).

Oysa yaratıcı drama bir tür yeniden yapılandırma değildir. Çocukların yeni öğrendiklerini ve önceden bildiklerini yeni bir bakış açısıyla değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır (San, 2006: 48).

Güneysu, günümüzde eğitim tekniklerinin amacının, düşünen, sorgulayan, araştıran, karar verebilen, kendine güvenen bireyler yetiştirmek olduğunu belirtmiş ve bu amaca ancak doğru öğretim yöntemleriyle ulaşılabileceğini, bu bağlamda yaratıcı dramının doğru bir yöntem olduğunu vurgulamıştır (Güneysu, 2006: 127).

Sosyal bilgiler dersi öğrenciler tarafından öğrenilmesi zor soyut kavramlar içerir. Demokrasi bu kavramlardan biridir. Öğrenciler tarafından öğrenilebilmesi için soyut düşüncenin gelişmesi gerekir. Öğretim yöntemleri, her öğrencide soyut düşüncenin aynı düzeyde geliştiği varsayımına dayanır ki bu temel bir yanılgıdır (Küçükkaragöz, 2007: 100).

Türkiye’de 2003’de çalışması başlayan yeni sosyal bilgiler programları oluşturmaya ve aynı zamanda yansıtıcı düşünme yaklaşımlarıyla dinamik bir sosyal bilgiler sınıfı amaçlamakta ve aktif öğrenmeyi öngörmektedir. Yeni sosyal bilgiler programı; kavram, beceri ve değer öğretiminin altını özellikle çizmektedir. Programda öğrencilerin araştırma yapma, eleştirel düşünme, girişimcilik, karar verme, problem çözme gibi becerilerini geliştirmeye yönelik eğlenceli ve özgün etkinlikler yer almakta ve ölçme değerlendirme yaklaşımı da programına özüne uygun bir değişim göstermektedir (Ata, 2006 www.acikarsiv.gazi.edu.tr)

Yeni ilköğretim programının temel öğelerinden biri de becerilerdir. Gönen ve Dalkılıç, dramının, öğrencilerin değerlendirme, yaratma, keşfetme, soru sorma, problem çözme, hipotez kurma ve empati becerilerine sahip olmalarını sağladığını belirtmiştir (Gönen ve Dalkılıç, 2003: 48).

Görüldüğü gibi yaratıcı drama, sosyal bilgiler öğretim programıyla belirlenen hedeflere ulaşmak ve çağın gerektirdiği özelliklere sahip bireyler yetiştirmek konusunda uygun bir yöntem olabilir.

Araştırmanın, ezberci, tek düze ve geleneksel eğitim anlayışının terk edilmesi sürecinde; bireyleri özgürleştiren, sosyalleştiren ve onlara özgüven kazandıran yaratıcı dramadan daha yaygın olarak kullanılmasını sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde erişiyeye ve öğrenci tutumlarına yönelik etkisini belirlemektir. Bu sayede sosyal bilgiler dersinin drama yöntemiyle işlenmesiyle;

1. İlköğretim okullarında sosyal bilgiler öğretimindeki verimsizliğin giderilmesinde drama yönteminin etkisini ortaya çıkarmak,
2. Drama yönteminin geleneksel yaklaşıma göre etkili olup olmadığını belirlemek,
3. Eğitim sistemimizde sosyal bilgiler dersinin drama yöntemiyle işlenmesini daha yaygın ve kullanılabilir hale gelmesi için öneriler geliştirmek,
4. Drama yöntemi ile sosyal bilgiler derslerinde öğrenme düzeyinin yükseltilebileceği yönündeki görüşlere katkı sağlamak ve bu alanda yapılabilecek araştırmalara örnek oluşturmak.
5. Sosyal bilgiler öğretim sürecinde drama yönteminin kullanılarak, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirmek amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma ;

1. Sosyal Bilgiler dersi konularının ezberlenmeden, yaşantılar yoluyla daha kalıcı öğrenilmesine katkı sağlayabilir.

2. Drama yönteminin sosyal bilgiler derslerinde yaygın olarak kullanılabilmesini sağlamak için hem kuramsal hem de uygulamalara yönelik katkı sağlayacaktır.

3. Ülkemizde drama yöntemiyle sosyal bilgiler öğretimi üzerine yapılacak araştırmalara örnek oluşturacaktır.

Problem Cümlesi: İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde, drama yöntemiyle öğretim yapılan deney grubunun öğrenmede ulaştığı erişim düzeyleri ve derse ilişkin tutumları ile drama yönteminin uygulanmadığı grubun öğrenmede ulaştığı erişim düzeyleri ve derse karşı tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Denenceler

1. İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubu ile yaratıcı dramının uygulanmadığı kontrol grubunun uygulamadan sonraki başarı durumları arasında anlamlı bir fark vardır.

2. İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubunun uygulamadan önceki başarı durumları ile uygulama sonrası başarı durumları arasında anlamlı bir fark vardır.

3. İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde, drama yöntemiyle öğretim yapılan deney grubunun tutum düzeyleri ile drama yönteminin

uygulanmadığı kontrol grubunun uygulama sonrası derse yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

4. İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubunun uygulama öncesi derse yönelik tutumları ile uygulama sonrası derse yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

Sayıtlar

Bu araştırmanın dayandığı temel sayıtları şunlardır:

1. Araştırma süresince kontrol altına alınamayan değişkenler her iki grubu da benzer şekilde etkileyeceği varsayılacaktır.

2. Başarı testinin kapsam geçerliliği, tutum ölçeğinin içerik geçerliğini saptamada uzman kanısı geçerli olacaktır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın denekler açısından ve kapsam açısından şu sınırlılıkları vardır:

1. Araştırma denekler açısından; İzmir ili Kınık ilçesi Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu 6.sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

2. 2007–2008 eğitim-öğretim yılı II. döneminde “Demokrasinin Serüveni” ünitesi ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Üstündağ (1997) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim 8. sınıfta okutulan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersi “Hürriyetçi Demokrasimizde Temel Hak ve Ödevlerimiz” ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına ve derse yönelik tutumlarına etkisi araştırılmış ve iki grubun başarı düzeyleri ve derse yönelik tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Koç (1999), drama yönteminin öğrenmeye etkisini araştırdığı çalışması sonucunda yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun toplam başarı puanları ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun toplam başarı puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulmuştur.

Özdemir (2003) duygusal zeka gelişimine yaratıcı drama dersinin etkisini araştırmıştır. Araştırmasının bulguları incelendiğinde deney grubunu oluşturan öğrencilerin puanları ile deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğu görülür.

Akyüzlüer (2007) öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmede dramanın etkisini incelediği çalışması sonucunda temel müzik bilgisi öğretiminde drama yönteminin geleneksel yöntemle oranla daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öztürk (1997) tiyatro dersinin dramayla işlenmesinin öğretmen adaylarının sözel iletişim becerilerine etkisini araştırmıştır. Araştırmasında sözel iletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramadan yararlanılarak işlenen tiyatro dersine katılan deney grubu ile geleneksel yöntemlerle işlenen tiyatro dersine katılan kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Okvuran (2003) drama öğretmenin yeterlilikleri ile ilgili bir çalışma yapmış ve bir çok yeterlilik belirlemiştir.

Okvuran (2000) yaratıcı dramaya yönelik tutumları belirlemek üzere bir araştırma yapmıştır. Yaş, cinsiyet öğrenim durumu, meslek gibi bir çok değişkene göre yaratıcı dramaya yönelik tutumları araştırmıştır.

Kara ve Çam (2007) yaratıcı dramanın bazı sosyal becerilerin kazandırılmasına etkisini araştırmışlardır. Gelişim ve öğrenme dersinde grupla bir işi yapma ve yürütme, ilişkiyi başlatma ve sürdürme ile kendini kontrol etme sosyal becerilerinin kazandırılmasına yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiştir.

Sağlam (2004) tarafından yapılan çalışmada dramatik eğitimin tarihsel süreci ve belli başlı yöntemleri kısaca tanıtılmış, bu alandaki iki temel yaklaşım - dramanın bir araç ve amaç olarak ele alınması – bu yaklaşımların belli başlı temsilcileri olan Peter Slade ve Dorothy Heathcote yöntemleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Ceylan ve Ömeroğlu (2007) çalışmada, okul öncesi eğitimi programına devam eden öğrencilere yapılandırıcı yaklaşıma göre yaratıcı drama yöntemi uygulama örnekleri verilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem seçimi, deney deseni, veri toplama araçları, verilen toplanması, işlem basamakları, verilerin çözümü ve yorumu ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada ön test - son test kontrol gruplu deneysel desen uygulanmıştır. Deneysel desenin sembollerle gösterimi aşağıdaki gibidir (Tablo 1).

Tablo 1 Ön Test Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desenin Sembollerle Gösterimi

		ÖNTEST		SONTEST
G _D	R	O ₁	X	O ₃
G _K	R	O ₂		O ₄

Ön test son test kontrol gruplu deneysel desen yukarıda sembollerle gösterilmiştir. G_D deney grubunu; R, deneklerin yansız atandığını; O₁ ve O₃, deney grubunun ön test ve son test ölçümlerini; O₂ ve O₄, kontrol grubunun ön test ve son test ölçümlerini; X deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni (deneysel değişken) göstermektedir (Büyüköztürk, 2001: 23).

Deney ve Kontrol Grupları

Kınık ilçesindeki Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu 6. sınıf öğrencileri arasından yansız atama yoluyla yaş, cinsiyet ve başarı düzeyleri dikkate alınarak birbirine denk iki grup oluşturulmuştur.

Deneklerin Seçimi

1. 2007- 2008 eğitim- öğretim yılı başında 6. sınıfa başlayacak olan öğrenciler 5. sınıftaki akademik başarıları, cinsiyetleri, taşınmalı olup olmamalarına göre iki şubeye ayrılmışlardır. Bu iki şubeden seçkisiz yolla biri deney, diğeri de kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Deney gurubu 26, kontrol grubu 25 kişiden oluşmaktadır. Deney grubu 13 kız, 13 erkek; kontrol grubu ise 13 erkek, 12 kız öğrenciden oluşmaktadır. Deney grubunda 13, kontrol grubunda ise 12 taşınmalı öğrenci bulunmaktadır.

Bu çalışmalarla gruplar arasında denklik sağlanmıştır.

2. Deneklerin kimlikleri araştırmacı tarafından bilinecek ancak araştırmada yer verilmeyecektir.

Tablo 2 Deney ve Kontrol Grupları, Uygulanan Ölçek ve Testler ile Denel İşlemler

	Ön Testler		Denel İşlemler	Son Testler	
Deney Grubu	Sosyal Bilgiler Başarı Testi	Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği	YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİ	Sosyal Bilgiler Başarı Testi	Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği
Kontrol Gubu	Sosyal Bilgiler Başarı Testi	Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği	GELENEKSEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ	Sosyal Bilgiler Başarı Testi	Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği

Veri Toplama Araçları

Araştırmada saptanmış olan denencelerin sınanması için gerekli olan veriler; araştırmacı tarafından geliştirilen çoktan seçmeli İlköğretim 6.sınıf sosyal bilgiler dersi “Demokrasinin Serüveni” başarı testi ve Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği ile elde edilmiştir.

Başarı testi

Başarı testinin hazırlanması ve geliştirilmesinde aşağıda açıklanan yol izlenmiştir:

1. Araştırmanın kapsamını oluşturan kazanımlara ait belirtke tablosu oluşturulmuştur (Ek 2). Her bir kazanıma ulaşmak için öğrencilere verilecek alt kazanımlar belirlenmiştir. Hazırlanan çizelge, Sosyal Bilgiler dersini veren öğretmenler, alan uzmanları ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur.

2. Görüş ve öneriler doğrultusunda her bir kazanım için yeteri kadar test maddesi hazırlanmış, hazırlanan maddeler konunun uzmanlarınca yeniden gözden geçirilmiştir. Gerekli seçme ve düzeltmeler sonucunda testin ön deneme formu oluşturulmuştur.

3. Testin ön deneme formu 2007- 2008 öğretim yılı güz döneminde yedinci sınıfta okuyan 175 öğrenciye uygulanmış, elde edilen sonuçlar madde analizine tabi tutulmuş, test istatistikleri hesaplanmış ve gerekli görülen madde seçme ve düzeltme işlemleri yapılmıştır. Bu çalışmalarda Finesse madde analizi programı kullanılmıştır.

4. Analizler sonucunda madde seçimi yapılırken ayırıcılık gücü indeksinin 0.40'tan aşağı olmamasına, güçlük indekslerinin ise ön deneme grubunda %40- 60 arasında olmasına dikkat edilmiştir ve 20 soruluk bir test oluşturulmuştur. Testin KR- 20 formülünden hesaplanan güvenilirlik katsayısı 0.88 bulunmuştur.

Tutum Ölçeği

Araştırmada kullanılması düşünölen sosyal bilgiler tutum ölçeği 5’li Likert tipi tutum ölçeği hazırlanmış olup ölçek Likert tipi tutum ölçeği hazırlama basamaklarına uygun geliştirilmiştir.

Tutum ölçeğinin hazırlanması ve geliştirilmesinde aşağıda açıklanan yol izlenmiştir:

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler dersine ilişkin Likert tipi tutum ölçeği geliştirme yaklaşımı izlenmiştir. Buna göre derse ilişkin denemelik tutum cümleleri yazılmış, bu cümleler Sosyal Bilgiler dersini okutan öğretmenler ile ölçme değerlendirme uzmanlarına gösterilmiş, onların öneri ve eleştirileri doğrultusunda yeniden düzenlenmiş ve tutum ölçeğinin ön denemesi beş ayrı okulda toplam 211 öğrenciye uygulanmıştır.

Ön deneme sonuçları elde edildikten sonra faktör analizi yapılmış ve yük değerleri 0.30’un altında olan maddeler atılmış, benzer ifadeler ölçekten çıkarılmış, olumlu ve olumsuz maddelerin dengeli dağılımına özen gösterilerek 24 maddeden oluşan bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Tutum ölçeğinin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanmış ve güvenilirliği 0.98 bulunmuştur.

Verilerin Çözümü

Bu araştırmada toplanan verilerin çözümlenmesinde istatistiksel yöntemler ve teknikler kullanılmış olup ortalamalar arası farkın test edilmesinde “t” testi kullanılmıştır. Başarı testinin geçerliliğini ve güvenilirliğini hesaplamada KR-20 Güvenirlik Katsayısı Finesse madde analiz programıyla hesaplanmıştır. Verilerin kodlanarak istatistiksel çözümlenmelerin yapılmasında SPSS 13.0 paket programı kullanılmıştır.

Tutum ölçeğinin oluşturulmasında DEU eğitim fakültesinde alanlarında uzman iki eğitim ve iki sosyal bilgiler eğitimi yardımcı doçenti ile görüşülerek hazırlanan maddelerin değerlendirilmesi istenmiş ve kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde daha önce belirtilen problem ve alt problemlerle ilgili olarak veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler ve bu verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular yer almaktadır.

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinin “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin öğretiminde yaratıcı dramının uygulandığı grup ile uygulanmadığı grubun başarıları ve derse yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı ortaya konmak istenmiştir.

Birinci Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci denencesi şöyle ifade edilmiştir:

İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubu ile yaratıcı dramının uygulanmadığı kontrol grubunun uygulamadan sonraki başarı durumları arasında anlamlı bir fark vardır.

Uygulama öncesinde grupların başarı ortalamaları arasında fark olup olmadığını bulmak amacıyla deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler Başarı Testi ön-test puanları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış, grupların başarı ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ölçmek için t testi kullanılmıştır(Tablo 3).

Tablo 3 Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Başarı Testi Ön-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları

SBBT	Sınıf	N	X	SS	t	p
Öntest	Deney grubu	26	6.9231	.47369	1.196	0,237
	Kontrol grubu	25	6.0000	.61373		

$p>0,05$

Tablo 3 incelendiğinde, deney grubunun ön-test ortalaması 6,9231, kontrol grubunun ön-test ortalaması 6.000 olarak bulunmuştur. Deney grubu ve kontrol grubunun ön-test ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını bulmak için t testi kullanılmıştır. Sonuç olarak p değeri 0,237 ($p>0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç deney grubu ve kontrol grubunun Sosyal Bilgiler Başarı Testi ön-test sonuçları arasında anlamlı bir fark olmadığını, yani uygulama öncesinde gruplar arasında bilgi düzeyi açısından bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Sonraki aşmada denenceyi test etmek için deney grubu ve kontrol grubunun, Sosyal Bilgiler Başarı Testi son-test puanları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış, grupların başarı ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ölçmek için independant simple t-testi uygulanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4 Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Başarı Testi Son-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları

SBBT	Sınıf	N	X	SS	t	p
Sontest	DENEY GRUBU	26	12.5385	4.81025	1.329	0.190
	KONTROL GRUBU	25	10.8400	4.28836		

$p>0,05$

Tablo 4 incelendiğinde, deney grubunun son-test ortalaması 12.5385, kontrol grubunun son-test ortalaması 10.8400 olarak bulunmuştur. Deney grubu ve kontrol grubunun son-test ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını bulmak için independant simple t-testi uygulanmıştır. Sonuç olarak p değeri 0,190 ($p>0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç deney grubu ve kontrol grubunun Sosyal Bilgiler Başarı Testi son-test sonuçları arasında anlamlı bir fark olmadığını, yani uygulama sonrasında gruplar arasında bilgi düzeyi açısından bir farklılık oluşmadığını göstermektedir.

İkinci Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci denencesi şöyle ifade edilmiştir:

İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubunun uygulamadan önceki başarı durumları ile uygulama sonrası başarı durumları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu denenceyi test etmek için deney grubunun Sosyal Bilgiler Başarı Testi ön ve son-test sonuçlarına t testi uygulanmıştır(Tablo 5).

Tablo 5 Deney Grubunun Sosyal Bilgiler Başarı Testi Ön- test ve Son-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları

GRUP	SBBT	N	X	SS	t	p
DENEY GRUBU	Ön Test	26	7.9231	2.41534	3.535	0.002
	Son Test	26	12.5385	4.81025		

$p<0,05$

Tablo 5 incelendiğinde, deney grubunun ön-test ortalaması 7.9231, son-test ortalaması 12.5385 olarak bulunmuştur. Deney grubunun son-test ve ön-test puanlarının ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını bulmak için paired-samples t-testi uygulanmıştır. P değeri 0,002 ($p<0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç deney

grubunun Sosyal Bilgiler Başarı Testi ön-test, son-test sonuçları arasında anlamlı bir fark olduğunu, yani uygulama sonrasında deney grubunun bilgi seviyesinde bir artış olduğunu göstermektedir.

Üçüncü Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü denence şöyle ifade edilmiştir:

İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde, drama yöntemiyle öğretim yapılan deney grubunun tutum düzeyleri ile drama yönteminin uygulanmadığı kontrol grubunun uygulama sonrası derse yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Deneceyi test etmeden önce kontrol grubu ve deney grubunun, Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği ön-test puanları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış, grupların derse yönelik tutum ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ölçmek için t testi kullanılmıştır(Tablo 6).

Tablo 6 Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği Ön-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları

SBTÖ	Sınıf	N	X	SS	t	p
Öntest	DENEY GRUBU	26	101.346	13.20588	.468	.642
	KONTROL GRUBU	25	99.7200	11.48376		

$p > 0,05$

Tablo 6 incelendiğinde, deney grubunun ön-test ortalaması 101.346, kontrol grubunun ön-test ortalaması 99.7200 olarak bulunmuştur. Deney grubu ve kontrol grubunun ön-test ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını bulmak için t testi kullanılmıştır. Sonuç olarak p değeri 0,642 ($p > 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu

sonuç deney grubu ve kontrol grubunun Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği ön-test sonuçları arasında anlamlı bir fark olmadığını, yani uygulama öncesinde grupların derse yönelik tutumlarının benzeşik olduğunu göstermektedir.

Üçüncü denenceyi test etmek için kontrol grubu ve deney grubunun, Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği ön-test puanları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış, grupların derse yönelik tutum ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ölçmek için t testi kullanılmıştır(Tablo 7).

Tablo 7 Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği Son-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları

SBTÖ	Sınıf	N	X	SS	t	p
Sontest	DENEY GRUBU	26	147.8462	14.05046	2.174	0.035
	KONTROL GRUBU	25	138.8400	15.52332		

p 0,05

Tablo 7 incelendiğinde, deney grubunun son-test ortalaması 147.8462, kontrol grubunun ön-test ortalaması 138.8400 olarak bulunmuştur. Deney grubu ve kontrol grubunun son-test ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını bulmak için t testi kullanılmıştır. Sonuç olarak p değeri 0.035 (p 0,05) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç deney grubu ve kontrol grubunun Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği ön-test sonuçları arasında anlamlı bir fark olduğunu, yani uygulama sonrasında grupların derse yönelik tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluştuğunu göstermektedir.

Dördüncü Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü denencesi şöyle ifade edilmiştir:

İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubunun uygulama öncesi derse yönelik tutumları ile uygulama sonrası derse yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu denenceyi test etmek için deney grubunun Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği ön ve son-test sonuçlarına t testi uygulanmıştır(Tablo 8).

Tablo 8 Deney Grubunun Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği Ön- test ve Son-test Puanlarına İlişkin Analiz Sonuçları

GRUP	SBTÖ	N	X	SS	t	p
DENEY GRUBU	Ön Test	26	101.3462	14.05046	16.105	0.000
	Son Test	26	147.8462	13.20588		

p<0,001

Tablo 8 incelendiğinde, deney grubunun ön-test ortalaması 101.3462, son-test ortalaması 147.8462 olarak bulunmuştur. Deney grubunun son-test ve ön-test puanlarının ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını bulmak için paired-samples t-testi uygulanmıştır. p değeri 0,000 ($p<0,001$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç deney grubunun Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği ön-test, son-test sonuçları arasında anlamlı bir fark olduğunu, yani uygulama sonrasında deney grubunun derse yönelik tutumlarında olumlu yönde bir değişiklik olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında yer alan “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yöntemi uygulanan deney grubu ile yaratıcı drama yöntemi uygulanmayan kontrol grubunun başarıları ve derse yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı ortaya konmak istenmiştir. Bu bölümde, araştırmanın ifade edilen amaç doğrultusunda elde edilen bulgular özetlenmekte, bulgulardan elde edilen sonuçlar sıralanmakta, yorumlanmakta ve bunlara dayalı bazı önerilerde bulunmaktadır.

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemiyle öğrenim gören deney grubu ve yaratıcı drama yöntemiyle öğrenim görmeyen kontrol grubu öğrencilerinin başarılarının arttığı gözlenmiştir. Fakat deney grubu öğrencilerinin başarılarının kontrol grubu öğrencilerinininkine oranla daha fazla olduğu tespit edildiğinden, yaratıcı drama ile öğretim daha etkili olduğu söylenebilir.

Çalışma hafta ve bir ünite ile sınırlı bir çalışmadır. Kısıtlı sürede öğrencilerin başarılarında görülen bu artış yaratıcı drama uygulamalarının uzun bir sürece yayılması ve sürekli olarak yapılması durumunda başarının daha da artmasını sağlayabilir.

Sosyal Bilgiler öğretiminde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubunun uygulamadan önceki başarı durumları ile uygulama sonrası başarı durumları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlendiğinden yaratıcı dramının etkili bir öğretim yöntemi olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretiminde, drama yöntemiyle öğretim yapılan deney grubunun tutum düzeyleri ile drama yönteminin uygulanmadığı kontrol grubunun

uygulama sonrası derse yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Deney grubu lehine oluşan bu farklılık yaratıcı drama yönteminden kaynaklanmaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretiminde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubunun uygulama öncesi derse yönelik tutumları ile uygulama sonrası derse yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görüldüğünden yaratıcı drama ile öğretim öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde gelişimi açısından daha etkili olmuştur.

Tutum başarıyı arttıran önemli bir faktördür. Eğer çocuklar derse yönelik olumlu bir tutum içerisindedir ise derse katılmak ve başarılı olmak için daha istekli olacaklar ve bu da beraberinde başarıyı getirecektir.

Bu bulguları destekleyen bir çalışma Üstündağ (1997) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ilköğretim 8. sınıfta okutulan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersi “Hürriyetçi Demokrasimizde Temel Hak ve Ödevlerimiz” ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına ve derse yönelik tutumlarına etkisi araştırılmış ve iki grubun başarı düzeyleri ve derse yönelik tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Ayrıca bu araştırmada, deney grubunun uygulama öncesi tutum puanları ile uygulama sonrası tutum puanları ve deney ve kontrol gruplarının uygulama sonrası tutum puanları karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda deney grubunun uygulama öncesi tutum puanları ile sonrasındaki tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. İki grubun tutum puanları arasında deney grubu lehine de anlamlı bir fark olduğu görülür. Bu değişikliğin yaratıcı drama yönteminden kaynaklandığı belirtilmiştir.

Koç (1999), Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi konulu yüksek lisans tezinde, 4. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan Türklerin Anadolu’ya Yerleşmesi ünitesinde yürüttüğü araştırması sonucunda yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun

toplam başarı puanları ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun toplam başarı puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulmuştur.

Özdemir (2003) yüksek lisans tezi olarak duygusal zeka gelişimine yaratıcı drama dersinin etkisini araştırmıştır. Araştırmasının bulguları incelendiğinde deney grubunu oluşturan öğrencilerin puanları ile deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğu görülür.

Özdemir (2003), yaratıcı drama dersinin duygusal zeka gelişimine olumlu yönde etki ettiğini, çünkü yaratıcı dramanın öğrencileri aktif hale getirerek kendi duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmelerine olanak sağladığını ve buna bağlı olarak bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler kazandırdığını belirtmektedir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin dersle ilgili görüşlerine de yer verilmiştir. Bu görüşler öğrencilerin yaratıcı dramaya karşı olumlu bir tutum içerisinde olduklarını göstermektedir.

Akyüzlüer (2007) doktora tezinde ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin müzik becerilerini geliştirmede dramanın etkisini incelemiştir. Bu çalışmada da deney grubunun ön test ve son test sonuçları ile deney ve kontrol gruplarının son test sonuçları karşılaştırılmış ve temel müzik bilgisinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akyüzlüer (2007) tarafından yapılan bu çalışmada yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin müzik dersine karşı tutumları da araştırılmış, deney grubunun uygulama öncesi ve sonrası aldıkları tutum puanları karşılaştırılmıştır. Deney grubunun son test puanları ön test puanlarına nazaran anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Buna karşın deney ve kontrol gruplarının müzik dersine yönelik son test puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiş, ancak müzik yeteneğine yönelik özgüven testinde deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklılığın drama yönteminden kaynaklandığı belirtilmiştir.

Öztürk (1997) Öğretmen Yetiştirmede Yaratıcı Drama Yöntemiyle İşlenecek Tiyatro Dersinin Öğretmen Adaylarındaki Sözel İletişim Becerilerine Etkileri başlıklı araştırmasında sözel iletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramadan yararlanılarak işlenen tiyatro dersine katılan deney grubu ile geleneksel yöntemlerle işlenen tiyatro dersine katılan kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Öztürk (1997) sözel iletişim becerileri gelişmiş öğretmenlerin öğrenci başarısına olumlu katkılarda bulunacağını çünkü öğrencilerin öğretmenlerini net ve kolayca anlayabileceğini belirtmiş ve bu konuda eğitimde drama yönteminin kullanılmasının önemine değinmiştir .

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında ileri sürülebilecek önerilerden bazıları şunlardır:

Araştırmada “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması öğrencilerin başarısında olumlu etki yarattığından ve öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirdiğinden yaratıcı drama yöntemi uygun olan her konunun öğretiminde ve her derste kullanılmalıdır.

İyi planlanmış yaratıcı drama etkinlikleri konunun öğretiminde ne kadar başarılıysa iyi planlanmayan etkinlikler de bir o kadar başarısız olabilir. Bu yüzden yaratıcı drama yöntemini kullanacak olan öğretmenler yöntemle ilgili yeterli bilgiye sahip olmalıdır.

Öğretmenler branşlarına ve ne düzeyde olduklarına bakılmaksızın hizmet içi eğitim programlarına alınarak yaratıcı dramanın bir yöntem olarak derslerde kullanımı konusunda eğitilmelidir. Öğretmenlerin yanı sıra müfettiş ve idareciler de öğretmenlerin etkinliklerini daha iyi değerlendirebilmeleri açısından aynı kurslara alınmalıdır.

Hizmet içi eğitim seminerlerinin yanı sıra yaratıcı drama ile ilgili kitap, dergi ya da notlar hazırlanarak öğretmenlerin kullanımına sunulmalıdır.

MEB ve öğretmen yetiştiren kurumlar ortak çalışmalar yürüterek öğretmen adaylarının yeterli düzeyde yaratıcı drama eğitimi alarak mezun olmalarını sağlamalıdır.

Üniversite, özel kurum ve kuruluşlar ile Milli Eğitim Bakanlığı yaratıcı drama ile ilgili yapılan çalışmalara destek vermeli ve araştırmacıları yüreklendirmelidir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K.Ü. (2000). **Etkili Öğrenme ve Öğretme**. İzmir: Kanyılmaz Matbaası

Adıgüzel, H.Ö. (ed). (2006). **Yaratıcı Drama**. Ankara: Naturel Yayınevi

Akyüzlüer, F.(2007).İlköğretim 4. sınıf Öğrencilerinin Müzik Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aral, N. , Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen Serap(2000). **Drama**. İstanbul: Ya-Pa yay.

Baş,T.(2005).**Anket**.Ankara:Seçkin yay.

Bozdoğan, Z. (2003). **Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Büyüköztürk, Ş.(2001).**Deneysel Desenler**. Ankara: Pegem yay.

Çoruh, S. (1950). **Okullarda Dramatizasyon**. İstanbul: Işıl Matbaası

Demirel, Ö.(Ed.),(2005). **Eğitimde Yeni Yönelimler**.Ankara:Pegem yay.

Dökmen,Ü. (2001).**Sosyometri ve Psikodrama**.İstanbul:Sitem yay.

Ezel, T. (2005). **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Fulford, J., Hutchings, M., Ross, A., Shmitz, H., (2001).**İlköğretimde Drama**. Ankara:Nobel yay.

Gönen, M., Dalkılıç, N.U.(2003).**Çocuk Eğitiminde Drama**.İstanbul:Epsilon yay.

Hoffmann, K.(1997). **Almanya’da Yaratıcı Dramanın Durumu**. VII. Uluslar arası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri. (8-13 Aralık 1997). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Isenberg, J.P., Jalongo, M.R. (1997). **Creative Expression and Play in Early Childhood**. Prentice- Hal

Karadağ, E.(Ocak 2007).Öğrenme Kuramları ve Drama Yöntemi İlişkisi. **Çağdaş Eğitim Dergisi**. Sayı 338. s:39-44

Karasar, N. (1991). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara

Koç, F. (1999). Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Küçükahmet, L.(1989). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara:Gazi Ün.yay.

Yeşilyaprak, B. (ed). (2007). **Eğitim Psikolojisi Gelişim- Öğrenme- Eğitim**. Ankara: Pegem A Yayıncılık

Morgül M. (1995). **Yaratıcı Drama ile Oynayarak Yaşayarak Öğrenme**. İstanbul:Ya-pa yay.

Okvuran, A.(2000).Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumlar. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Okvuran A. (2003). Drama Öğretmeninin Yeterlilikleri. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. Sayı 36

Önder, .A. (2004).**Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama**. İstanbul:Eplison yay.

Özdemir, E. (1965). **Uygulamalı Dramatizasyon**. Ankara: Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları

Özdemir, L.(2003).Yaratıcı Drama Dersinin Duygusal Zeka Gelişimine Etkisi. Bursa: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

San,İ.(2003). **VII.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri**. Ankara: Naturel Kit.

Selvi, K. (2003). **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı 2

Şentürk, N. (1996). Eğitimde Yaratıcı Drama. **Çağdaş Eğitim Dergisi**. Sayı 223

Tuğrul, B. (2006). Okul Öncesi Dönemde Düşünme Becerilerinin Gelişmesinde Yaratıcı Bir Süreç Olarak Drama. **Yaratıcı Drama Dergisi**. Sayı 2

Tuluk, N. (2004). Yaratıcı Drama. **PİVOLKA**. Sayı 15

Üstündağ, T. (1997). Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişme ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Üstündağ, T.(2005).**Yaratıcılığa Yolculuk**. Ankara: Pegem yay.

Ceylan, Ş. ve Ömeroğlu, E. (2007). Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması Ve Uygulama Örnekleri. <http://www.tevfikfikret-ank.k12.tr> (25.05.2008).

Sağlam, T. (2004). Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı?. <http://www.ankara.edu.tr> (10.05.2008).

Ata, B. (2006). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yansıtıcı Soruşturma Geleneği Ve Oluşturmacılık Yaklaşımı. <http://www.acikarsiv.gazi.edu.tr> (02.06.2008).

Blatner, A.M.D. (2002). Role Playing In Education. <http://www.blatner.com>
(03.11.2007)

www.meb.gov.tr (10.11.2007)

EKLER

EK 1 Yaratıcı Drama Ders Planları

DERS PLANI

I. BÖLÜM

TARİH: I. Hafta

DERSİN ADI: Sosyal Bilgiler

ÜNİTENİN ADI: Demokrasinin Serüveni

KAZANIM: Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır

SÜRE: 120 dakika (40'+ 40'+ 40')

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER: Kartonlar, boya kalemleri, makas, cetvel, bilgi kartları ve sınıfta bulunan tüm araç gereçler

II. BÖLÜM

DİKKAT ÇEKME: Geçen yıl yapılan seçimleri hatırlayıp hatırlamadıkları sorulur. Bir öğrenciden, nasıl oy kullanıldığını anlatması istenir.

GÜDÜLEME: Bu derste, seçimlerin neden yapıldığının ve tüm ülkelerde yapılıp yapılmadığının öğrenileceği söylenir.

GÖZDEN GEÇİRME: ‘Bu derste demokratik yönetimlerin özelliklerini, temel ilkelerini öğrenecek ve diğer yönetim biçimleri ile demokratik yönetim karşılaştırılacak’ denir.

SUNUM

GİRİŞ ETKİNLİKLERİ (ISINMA):

1. Öğrencilerden ayağa kalkmaları ve birbirlerine dokunmadan yürümeleri istenir. Daha sonra hızlanmaları, sonra daha da hızlanmaları istenir. Daha sonra aynı işlem geriye doğru tekrarlanır. Öğrencilerden kademeli olarak yavaşlamaları, sonunda durmaları istenir. Bu süreç birkaç kez tekrarlanır.

2. Öğrenciler son yürüyüş turuna devam ederken, öğretmen, birazdan elini çırpacağını ve herkesin en yakınındaki 6 kişi ile bir grup oluşturmasını söyler.

GELİŞTİRME ETKİNLİKLERİ:

1. Öğrencilerin oluşturduğu gruplara, öğretmen tarafından önceden hazırlanmış ve değişik yönetim biçimleri ile ilgili bilgileri içeren bilgi kartları dağıtılır. Böylece gruplar arasında oligarşi, teokrasi, monarşi ve cumhuriyet yönetimlerinin özellikleri paylaşılmış olur.
2. Gruplardan, kendilerine verilen farklı yönetim biçimleri ile ilgili bilgileri okumaları ve bilgiler doğrultusunda bir canlandırma hazırlamaları istenir. Canlandırmayı, ister konuşmadan yalnızca hareketlerle, isterlerse hem konuşarak hem de hareketlerle yapabilecekleri söylenir. Öğrencilere, canlandırmalarını hazırlamaları için 15, sunmaları için 5'er dakikaları olduğu söylenir.
3. Canlandırmalar bittikten sonra, demokrasinin temel ilkeleri, öğretmen tarafından tahtaya yazılır ve gerekli açıklamalar yapılır.
4. Her gruba, kendilerinin canlandığı yönetim biçimlerinde, bu ilkelerden hangileri varsa, tartışmaları ve kendilerine verilen karton şeritlere bunları yazmaları istenir.
5. Öğrenciler bunları yaparken, öğretmen de tahtaya, sütunu, yönetim biçimlerinden ve satırı, demokrasinin temel ilkelerinden oluşan bir tablo hazırlar.
6. Daha sonra, öğrencilerden, bu tabloya ellerindeki şeritleri yerleştirmelerini ister. Her grup ellerindeki şeritleri uygun yere koyduktan sonra tek tek, yönetim biçimlerinin, demokrasinin temel ilkelerinden hangilerine sahip olduğuna bakılır.

SONUÇ ETKİNLİKLERİ (RAHATLAMA):

Öğrencilerden sırt üstü yere uzanmaları ve gözlerini kapatmaları istenir. Sonra, çimenlerin üzerinde uzandıklarını ve yavaş yavaş yağmur yağdığını hissetmelerini istenir. Küçük yağmur taneciklerinin alnına, yanaklarına, çenesine, burnuna, ellerine,

ayaklarına, karnına yavaş yavaş düştüğünü ve böylece bedeninin rahatladığını, hafiflediğini hissetmeleri söylenir.

Daha sonra öğrencilerden yaşça gözlerini açmaları istenir.

III. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME:

Öğretmen öğrencilere, hangi yönetim biçiminin daha demokratik olduğunu ve nedenini sorar.

Öğrencilerden ayağa kalkmaları ve müzik eşliğinde dolaşarak ellerindeki topu birbirlerine vermeleri istenir. Müzik durduğunda, top elinde bulunan öğrenciden, ülkemizin yönetim şeklinin demokratik olduğunu gösteren kanıtlar söylemesi istenir.

ÖZETLEME:

‘ Bugün, demokrasinin temel ilkelerinin neler olduğunu, demokratik yönetimlerle diğer yönetim biçimlerini karşılaştırarak farklılıklarını belirlemeye çalıştık’ diyerek konu özetlenir.

ÖDEV:

Öğrencilerden, ders kitaplarında yer alan, demokrasinin gelişiminin anlatıldığı bölümü okumaları istenir.

DERS PLANI

I. BÖLÜM

TARİH: II. Hafta

DERSİN ADI: Sosyal Bilgiler

ÜNİTENİN ADI: Demokrasinin Serüveni

KAZANIM: Değişik dönem ve kültürlerde, demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır.

SÜRE: 120 dakika (40'+ 40'+ 40')

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER: Kartonlar, boya kalemleri, makas, cetvel, bilgi kartları ve sınıfta bulunan tüm araç gereçler

II. BÖLÜM

DİKKAT ÇEKME: ‘ Demokrasi ilk ortaya çıktığında bugünkü gibi miydi yoksa zamanla bugünkü şeklini mi aldı ?’ sorusu öğrencilere sorulur.

GÜDÜLEME: Bugünkü ders bittiğinde, sınıfta bulunan herkesin, demokrasinin günümüze gelene kadar geçtiği aşamalarla ilgili bilgi sahibi olacağını söylemesi.

GÖZDEN GEÇİRME: ‘ Bugün, demokrasinin farklı toplumlarda ve dönemlerde hangi aşamalardan geçerek günümüzdeki şekline geldiğini öğreneceğiz.’denir.

SUNUM

GİRİŞ ETKİNLİKLERİ (ISINMA):

1. Öğretmen öğrencilerden, ayağa kalkmalarını ve müzik eşliğinde ritme uygun yürümelerini ister. Müzik yavaşlayınca hareketlerinin de yavaşlamasını, müzik hızlanınca hareketlerinin de hızlanmasını ister.
2. Müzik durduğunda, herkesin yanında bulunan kişinin karşısına geçmesini ister. Herkes kendi isteği ile A ya da B olur. A'lar ayna , B'ler görüntü olur ve öğrencilerden gözlerini kaçırmadan birbirlerinin gözünün içine bakması

istenir. B'lerden tüm vücutlarını kullanarak bir şekil yapması, A'lardan da ayna olarak bunu taklit etmesi istenir. Sonra B'ler ayna, A'lar görüntü olur ve süreç tekrarlanır.

3. ' Ayna mı görüntü mü olmak zor? Neler hissettik? ' soruları öğrencilere yöneltilerek düşünceleri alınır.

GELİŞTİRME ETKİNLİKLERİ:

1. Öğrenciler arasında 6 grup oluşturulur. Her gruptan bir kişinin temsilci seçilmesi istenir. Seçilen temsilci, öğretmenin elindeki kartlardan bir tane seçer ve grubunun hangi dönemdeki demokrasi düşüncesini canlandıracağını belirler.
 1. Kart: Atina'da ilk demokrasi örneği,
 2. Kart: Manga Karta ile demokrasinin değişimi,
 3. Kart: Coğrafi keşiflerle demokrasinin gelişimi,
 4. Kart: Fransız Yurttaş ve Vatandaş Hakları Bildirgesi,
 5. Kart: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi,
2. Gruplara, kitaplarında yer alan bilgileri okumaları, bu bilgilerden yola çıkarak canlandırmalar hazırlamaları için gerekli süre verilir. Süre sonunda, her grubun hazırlayacağı canlandırmayı sunması istenir.
3. Öğrencilerden canlandırmasını yaptıkları belgenin demokrasinin gelişimine yaptığı katkıyı gösteren bir grup resmi yapmaları ve bu resim bittikten sonra resimle ilgili bilgi vermeleri istenir.

SONUÇ ETKİNLİKLERİ (RAHATLAMA):

Öğrencilerden sırt üstü uzanıp, gözlerini kapatmaları istenir. Kendilerinin okyanusta bir dalga olduğunu, aşağı yukarı yavaşça hareket ettiğini düşünmeleri söylenir. Sakin ve yavaş bir şekilde hareket ettikleri vurgulanır. Sonra denizin durulduğu, kendilerinin denizin içinde eridiği söylenir. Sonra tekrar hareketlendiği, kıyıya doğru yavaşça ilerlediği, kıyıya ulaşıp kumların arasında yavaşça dağıldığı, içine doğru yavaşça kaydığı belirtilir.

Rahatlayan öğrenci grubuna, 10'a kadar sayılacağı ve sonunda yavaşça gözlerini açmaları söylenir.

III. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME:

Öğrenciler, daha önceden öğretmen tarafından hazırlanmış olan ve demokrasinin gelişim sürecinin gösterildiği tarih şeridi üzerinde, kendi gruplarıyla ilgili olan bölüme önemli notları yazması ve dönemi anlatan bir resim yapması istenir.

ÖZETLEME:

‘ Bugün, demokrasinin ilk ortaya çıktığında günümüzdeki gibi olmadığını ve bugünkü halini alana kadar birçok olay ve toplumun etkisinde kalarak geliştiğini öğrendik. Ayrıca, Manga Carta, Coğrafi Keşifler, Rönesans, Reform, Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Amerikan İnsan Hakları Bildirisi’nin demokrasinin gelişmesine etkisini inceledik’ denir.

ÖDEV:

Yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü ile hak ve özgürlük kavramlarının araştırılması istenir.

DERS PLANI

I. BÖLÜM

TARİH: III. Hafta

DERSİN ADI: Sosyal Bilgiler

ÜNİTENİN ADI: Demokrasinin Serüveni

KAZANIM: Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olması gerektiğini savunur.

SÜRE: 120 dakika (40'+ 40'+ 40')

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER: Kartonlar, boya kalemleri, makas, cetvel, bilgi kartları ve sınıfta bulunan tüm araç gereçler

II. BÖLÜM

DİKKAT ÇEKME: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi perdeye yansıtılır ve öğrencilere bu belgenin ne olduğu ve niçin hazırlandığı sorulur.

GÜDÜLEME: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin, insanların sahip olduğu hakların korunması için hazırlanan bir belge olduğu ve haklarımıza sahip çıkmak istiyorsak bunları öğrenmemiz gerektiği söylenecektir.

GÖZDEN GEÇİRME: 'Bugün dersimizde, insanların sahip olduğu en önemli haklar olan kişi dokunulmazlığı hakkı, yaşam hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğünün önemi üzerinde durulacaktır'

SUNUM

GİRİŞ ETKİNLİKLERİ (ISINMA):

1. Öğrencilerden birbirlerine dokunmadan yavaş adımlarla sınıfın içinde dolaşmaları, daha sonra adımlarını sıklaştırmaları ve hızlanmaları istenir. Sonra, suda yürüdüklerini, kumda yürüdüklerini, buzda yürüdüklerini, karda yürüdüklerini düşünüp ona uygun olarak yürümeleri söylenir.
2. Öğrencilerden bir kişi ebe olur ve diğer öğrencilere dokunmaya çalışır. Dokunduğu öğrenciler el ele tutuşarak bir zincir oluşturur. Zincirin başında

ve sonunda bulunan kişiler, kaçan öğrencilere dokunarak onları da zincire katmaya çalışırlar.

3. Oyunun sonunda öğrencilere neler hissettikleri, biri tarafından engellenmenin nasıl bir duygu olduğu sorulur.

GELİŞTİRME ETKİNLİKLERİ:

1. Öğrenciler 4 gruba ayrılır. Önceden öğretmen tarafından yazılmış olan öykü, dört bölüme ayrılır ve her bir gruba öykünün canlandırılması istenen bölümü yazılı olarak verilir.

1.Grup: Ayşe, küçük bir köyde yaşayan 8 yaşında bir çocuktur. Okula gitmek istemektedir ancak ailesi kızların okula gitmesinin gereksiz olduğunu, okulun hiçbir şey kazandırmadığını ve maddi durumlarının kötü olduğunu söyleyerek okula göndermek istemezler. Ayşe düşüncelerini söyleyerek onları ikna etmeye çalışır, bunun üzerine evde bir tartışma çıkar.

2. Grup: Bir gün Ayşe evden kaçarak gizlice okula gider. Durumu fark eden babası okula gelir ve öğretmeni sınıfta ders yaparken aniden sınıfa girer. Öğretmenin çabalarına ve Ayşe'nin direnmesine rağmen onu zorla eve götürür ve döver.

3. Grup: Ayşe bir daha okula gidemez. Aradan yıllar geçer. Ayşe'nin evlenme çağı gelmiştir ve yıllardır sevdiği bir genç olduğunu ve onunla evlenmek istediğini ailesine söyler. Ayşe'nin evlenmek istediği genç David adında bir Musevi'dir. Bu nedenle başta babası olmak üzere bütün aile bu evliliğe karşı çıkar. Babası Ayşe'yi arkadaşı Hasan'ın oğlu Ali'yle evlendirmek istediğini açıklar. Ayşe karar karşı çıkar ve büyük bir tartışma yaşanır.

4. Grup: Ayşe içinde bulunduğu bu duruma bir çözüm yolu bulmaya ve David ile evlenmeye kararlıdır. Son bir defa daha ailesiyle konuşmaya çalışır ancak hiç kimse onu dinlemez. Babası Ayşe'yi Ali'yle nişanlamaya çalışır. Ayşe başka şansı kalmadığı için David'e haber gönderir kendisini kaçırmamasını ister. Ağabeyi bu planı öğrenir ve kaçarlarken onları görür ikisini de öldürür.

2. Öğrencilere yönergeler doğrultusunda doğaçlama yapmaları söylenir ve gerekli süre

verilir.

3. Tüm doğaçlamalar bitince, bütün gruplara neler hissettikleri, engellemelerin kendilerini nasıl etkilediği ile ilgili duyguları sorulur.

SONUÇ ETKİNLİKLERİ (RAHATLAMA):

Herkesin yerinde rahatça oturması ve gözlerini kapatması istenir. Öğrencilerin sarkaçlı bir saati düşünmeleri onun bir sağa bir sola hareketini görmeleri söylenir. Sonra, sarkacın, öğrencilerin kendisi olduğu ve sarkaç gibi bir sağa bir sola hareket ettikleri belirtilir. Sonra, saatin durduğu söylenir ve 10'a kadar sayılarak öğrencilerin gözlerini açması istenir.

III. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME:

Her gruba canlandırmalarında en çok üzerinde durdukları kişi hakkının önemini anlatan bir şiir yazmaları istenir. Daha sonra gruplar yazdıkları şiirleri okurlar.

Öğrencilere haklardan birinden vazgeçmeleri gerekse hangisinden vazgeçmeyi tercih edecekleri sorularak temel hakların vazgeçilmezliğini kavramaları sağlanır.

ÖZETLEME:

'Bugün dersimizde, hak ve özgürlüklerin insanlar için önemini öğrendik. Yaşama ve kişi dokunulmazlığı hakkı ile din ve vicdan ile düşünce özgürlüğünün önemi, bunlar elimizden alınırsa karşılaşacağımız zorlukları anlamaya çalıştık' denir.

ÖDEV:

Öğrencilerden, derste oluşturdukları grupları devam ettirmeleri ve buna göre;

1. Grubun, Hammurabi Yasaları
2. Grubun, Manga Carta'yı

3. Grubun, Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'ni
4. Grubun, Kanunuesasi'yi
5. Grubun, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni
6. Grubun, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni okuyarak kitapta yer alan maddelerini renkli bir karton üzerine, büyük harflerle ve renkli kalemle yazmaları istenir.

DERS PLANI

I. BÖLÜM

TARİH: IV. Hafta

DERSİN ADI: Sosyal Bilgiler

ÜNİTENİN ADI: Demokrasinin Serüveni

KAZANIM: Tarihsel belgelerden yola çıkarak, insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.

SÜRE: 120 dakika (40'+ 40'+ 40')

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER: Kartonlar, boya kalemleri, makas, cetvel, bilgi kartları ve sınıfta bulunan tüm araç gereçler

II. BÖLÜM

DİKKAT ÇEKME: ‘ Bugün bir insan olarak sahip olduğunuz hak ve özgürlüklerden bazılarını söyler misiniz?’ sorusu öğrencilere sorulur. Alınan cevaplardan sonra, ‘ Peki sizden yüzlerce hatta binlerce yıl önce yaşayan insanlar aynı haklara sahip miydi?’ sorusu öğrencilere yöneltilerek beyin fırtınası yapılır.

GÜDÜLEME: Ders sona erdiğinde, her birinin bu sorunun cevabını net olarak biliyor olacakları ve bugün sahip oldukları haklarla, uzun yıllar önce yaşamış olan insanların sahip olduğu hakları karşılaştırabilecekleri söylenir.

GÖZDEN GEÇİRME: ‘ Bu dersimizde, insan haklarının günümüze gelene kadar hangi aşamalardan geçtiğini, önemli tarihsel belgelere dayanarak inceleyeceğiz.’

SUNUM

GİRİŞ ETKİNLİKLERİ (ISINMA):

1. Öğrencilerden ayağa kalkmaları ve sınıfın içinde yavaş yavaş yürümeye başlamaları istenir. Sonra öğrencilere, hafifçe yağmur yağmaya başladığı ve daha sonra yağmurun hızlandığı söylenir ve öğrencilerin yürüyüşü

hızlandırılır. Sonra yağmura fırtına eklenir. Fırtınanın durduğu, yağmurun yavaşladığı, sonra havanın tamamen sakinleştiği, yavaşça kar yağmaya başladığı, sonra tipi olduğu, sonra havanın açtığı, güneş çıktığı yönergeleri verilerek öğrencilerin yürüyüşlerini yavaşlatıp hızlandırmaları sağlanır.

2. Öğrencilerden 2 kişi ebe seçilir. Diğer öğrencilere de istedikleri şekilde heykel olmaları söylenir. Ebelerden biri kaçar diğeri onu kovalar, ancak kaçan ebe kimin karşısına gelip o heykelin şeklini alırsa artık heykel olan kişi ebe olur ve kaçmaya başlar. Oyun bir süre devam eder.
3. Oyunun sonunda ebe olan ve kaçan öğrencilere neler hissettikleri, yakalanma tehlikesinin nasıl bir duygu olduğu, heykel olmanın nasıl bir duygu olduğu sorulur.

GELİŞTİRME ETKİNLİKLERİ:

1. Sınıftaki tüm öğrenciler, gruplarıyla birlikte kendilerine bir yer bulurlar ve hazırladıkları kartonları duvara, her grubun göreceği yükseklikte bir yere asarlar. Bu işlem sırasında öğretmen, öğrencilerin belgelerini tarih sıralamasına uygun olarak asmalarını sağlar.
2. Her grup, kendi belgesini içeren kartonu duvara astıktan sonra, öğretmen öğrencilere her grubun kendi yanında bulunan grubun yerine geçmesini ve orada yazılı olan belgeyi okumasını ister.
3. Tüm gruplar belgelerini okumayı bitirdikten sonra, öğrencilerden okudukları belgede yer alan kişi haklarından iki tanesi ile ilgili canlandırmalar hazırlamaları istenir. Bunun için öğrencilere, gerekli süre verilir, sonra canlandırmalar izlenir.
4. Her canlandırma sonunda öğrencilere, canlandırmanın hangi kişi hakkında ilgili olduğu ve kendi gruplarına verilen belgede bu kişi hakkının bulunup bulunmadığı ya da ne şekilde yer aldığı sorulur.

SONUÇ ETKİNLİKLERİ (RAHATLAMA):

Öğretmen bütün öğrencilerin ayağa kalkarak daire oluşturmasını ister. Bu arada müzik çalınır ve öğrencilerden aşağıda verilen rahatlatıcı beden hareketlerini yapması istenir.

- Baş sağa sola, öne arkaya doğru serbestçe hareket ettirilir.
- Omuzlar önce öne, sonra arkaya daireler çizilir. Sonra kulak hizasına çekilir ve bırakılır.
- Kollarla havada büyük daireler çizilir.
- Kalça ile çember çevirme hareketi yapılır.
- Diz ve bacaklar bükülür.
- Ayaklar ile hafifçe yere vurularak öğrencilerin rahatlaması sağlanır.

III. BÖLÜM

DEğERLENDİRME:

1. Öğrencilerden tekrar yerlerine geçmeleri ve az önce canlandırdıkları kişi haklarının, kendi hazırladıkları belgede bulunup bulunmadığı sorulur.
2. Bu belgelerin bazılarının uluslar arası olduğu ve birçok devletin bu belgeleri onayladığı söylenerek, belgelerin uluslar arası olmasının önemi sorularak, tartışma yaratılır. İnsan haklarının uluslar arası belgelerle korunmasının önemi vurgulanır.
3. Son olarak öğrencilerden kendilerine ait olan belgedeki, kendilerine göre en önemli insan haklarını gösteren afiş ya da afişler hazırlamaları istenir.

ÖZETLEME:

‘ Bugün dersimizde insan haklarının günümüze gelene kadar geçirdiğı süreci, belgelerden yararlanarak inceledik. İnsan haklarının uluslar arası düzeyde korunmasının gerekliliğini öğrendik’ denir.

ÖDEV:

1. Öğrenciler önce 2 gruba ayrılır. Sonra bu gruptan ilki A grubu 3 gruba ayrılır.
 1. Grup: Orta Asya Türk Devletleri’nde kadınlar,
 2. Grup: Osmanlı Devleti’nde kadınlar,
 3. Grup: Kurtuluş Savaşı’nda kadınlar ile ilgili araştırma yapmaları istenir.

B grubuna ise Cumhuriyet'in ilanından sonra kadınların sahip olduğu hakları araştırmaları istenir.

2. Öğrencilerden, araştırdıkları dönemdeki kıyafetlere uygun aksesuarlar getirmeleri istenir.

DERS PLANI

I. BÖLÜM

TARİH: V. Hafta

DERSİN ADI: Sosyal Bilgiler

ÜNİTENİN ADI: Demokrasinin Serüveni

KAZANIM: Türk tarihinde, kadının konumuyla ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.

SÜRE: 120 dakika (40'+ 40'+ 40')

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER: Kartonlar, boya kalemleri, makas, cetvel, bilgi kartları ve sınıfta bulunan tüm araç gereçler

II. BÖLÜM

DİKKAT ÇEKME: Cumhuriyet dönemindeki, ilk kadın yöneticiler ve ilk kadın meslek sahiplerine ait fotoğraflar, öğrenciler gelmeden önce sınıf duvarlarına asılır. Öğrencilere, fotoğrafların kime ait olduğunu bilip bilmedikleri sorulur.

GÜDÜLEME: Ders sonunda, bu fotoğrafların kimlere ait olduğunu ve ilk Türk devletleri'nden günümüze gelene kadar kadınların sahip olduğu haklarda, nasıl bir değişim olduğunu öğrenileceği belirtilir.

GÖZDEN GEÇİRME: 'Bugün dersimizde, ilk Türk devletleri'nden günümüze, kadının konumuna ait örneklerden yola çıkarak, kadın haklarının gelişimini öğreneceğiz' denir.

SUNUM

GİRİŞ ETKİNLİKLERİ (ISINMA):

1. Öğrencilere birbirlerine dokunmadan sınıf içerisinde aynı yöne doğru yürümeleri istenir. Öğrenciler yürürken, önlerine su birikintileri, çukurlar, çitler, virajlar çıktığı yönergeleri verilerek, bunlara uygun yürümeleri sağlanır.

2. Daha sonra müzik açılarak, öğrencilerden müziğe uygun biçimde ve istedikleri yönlere doğru hareket edebilecekleri ancak ğretmeni gözden kaçırmamaları gerektiği ve öğretmenin parmaklarıyla gösterdiği sayı kadar gruplar oluşturulması gerektiği söylenerek oyuna başlanır. Gruba giremeyen öğrenciler oyun dışı kalır ve iki kişi kalıncaya kadar oyun sürer.
3. Oyun sonunda, grubun dışında kalarak oyundan çıkan öğrencilerin duyguları sorulur.

GELİŞTİRME ETKİNLİKLERİ:

1. A grubunda yer alan 3 gruba, elde ettikleri bilgilerden yola çıkararak canlandırmalar hazırlamaları söylenir ve kendilerine hazırlanmaları için gerekli süre verilir. Canlandırmalar sırasında, yanlarında getirdikleri kıyafetleri kullanabilecekleri söylenir.
2. B grubunda yer alan bir grup öğrenciye, Cumhuriyet Dönemi kadın haklarıyla ilgili bir canlandırma hazırlamaları görevi verilir. Geri kalan öğrencilerden de, duvardaki resimlerde bulunan kadınların kim olduğunu, pandomimle anlatmaları istenir ve her birine, kadınların kim olduğuyla ilgili kısa bilgiler içeren kartlar dağıtılır.
3. A grubunun canlandırmaları izlendikten sonra, B grubunun canlandırması izlenir ve öğrencilere kadınların haklarında, dönemlere göre nasıl bir değişim yaşandığı, Cumhuriyet Döneminde kadınların bir çok hak elde etmesinin nasıl açıklanabileceği sorulur.
4. Pandomimle yapılan her canlandırmadan sonra, hangi meslek olduğu öğrencilere sorulur ve cevap alınınca, pandomimi yapan kişi, elinde bulunan kart , duvardaki fotoğraflardan hangisine ait ise, o fotoğrafın altına asar.

SONUÇ ETKİNLİKLERİ (RAHATLAMA):

Çocuklardan rahat edebilecekleri biçimde oturmaları istenir. Daha sonra bir pamuk parçasının altına dokunduğu, koluna doğru ilerlediği, elinin üzerinde dolaştığı, karnına dokunduğu söylenir ve bunu hissetmeleri belirtilir. Pamuğun ayaklarına doğru ilerlediği, parmaklarına dokunduğu söylenir. Çocuklara

vücutlarının artık pamuk gibi yumuşak ve rahat olduğu söylenerek çalışmaya son verilir.

III. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME:

1. Öğrencilerden, rahat edebilecekleri bir yere oturmaları istenir. Her öğrenciye bir kağıt dağıtılır ve canlandırma yaptığı dönemde yaşayan yöneticiye, kadın haklarına yönelik bir mektup yazması istenir. Neler isterdi? Neleri eleştirirdi? Neleri onaylardı?
2. İsteyen öğrencilerin mektuplarını okumaları sağlanır.

ÖZETLEME:

Kadın haklarının, ilk Türk Devletleri'nden günümüze kadar bir çok değişikliğe uğradığı, Cumhuriyet'in getirdiği demokrasi fikri sayesinde kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olduğu söylenir. Yönetim ve çalışma hayatında görev alan ilk kadınlara örnekler verilerek, bugün her alanda görev alan kadınların, onlara çok şey borçlu olduğu belirtilerek, kadın- erkek eşitliğinin önemi vurgulanır.

EK 2 Belirtke Tablosu

DERS: SOSYAL BİLGİLER
DEMOKRASİNİ SERÜVENİ BELİRTKE TABLOSU

ÜNİTE:

	BİLİŞSEL ALAN				DUYUŞSAL ALAN
	BİLGİ	KAVRAMA	UYGULAMA	ANALİZ	
KAZANIM		<p>1.Kazanım: Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır</p> <p>SORULAR 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 8 /</p> <p>2.Kazanım: Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır</p> <p>SORULAR 11 / 13 / 16 /</p> <p>5.Kazanım: Türk tarihinde kadının</p>		<p>4. Kazanım: Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder</p> <p>SORULAR 9 / 10 / 4 /</p>	<p>3.Kazanım: Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur</p> <p>SORULAR 7 / 10 / 12 / 14 / 15 /</p>
KONULAR					

		konumu ile ilgili örnekleri kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar SORULAR 18 / 19 / 20 /			
1.Yönetim şekilleri		*			
2.Demokrasinin Gelişimi		*			
3.Demokrasinin Temel Taşları					*
4.Uzun İnce Bir Yol				*	
5.Tarih Boyunca Türk Kadın Hakları		*			

EK 3 Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

Bu araştırma sizin sosyal bilgiler dersine karşı tutumunuzu ve dersle ilgili görüşlerinizi öğrenmek amacıyla yapılmaktadır. Verdiğiniz cevaplar ve kendinizle ilgili bilgiler yaptığımız bilimsel araştırma dışında herhangi bir yerde kullanılmayacaktır.

Sorulara vereceğiniz cevaplar yaptığımız araştırmanın başarılı olabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle soruların tamamını okuyup, tüm soruları doğru ve eksiksiz olarak cevaplayın. Gösterdiğiniz özen için teşekkür ederim.

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Sosyal bilgiler ders saatinin arttırılmasını isterim.					
2	Sosyal bilgiler dersinde anlatılanları ilgi çekici buluyorum.					
3	Sosyal bilgiler dersinde zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorum.					
4	Sosyal bilgiler dersi ile ilgili verilen araştırmaları zevkle yaparım.					
5	Sosyal bilgiler dersinde sürekli saatime bakarım.					
6	Sosyal bilgiler dersini sabırsızlıkla beklerim.					
7	Sosyal bilgiler dersinde başarılı olamayacağıma inanıyorum.					
8	Sosyal bilgiler dersinde öğrendiklerimi gereksiz buluyorum.					
9	Keşke sosyal bilgiler dersi olmasaydı.					
10	Sosyal bilgiler dersinde bir sonraki konuyu öğrenmek için sabırsızlanıyorum.					
11	Sosyal bilgiler dersine çalışmak benim için işkence gibi.					
12	Sosyal bilgiler dersine sadece zorunlu olduğum					

	için çalışırım.					
13	Sosyal bilgiler dersi bence zaman kaybı.					
14	Sosyal bilgiler dersinde kendimi mutlu hissedirim.					
15	Sosyal bilgiler dersi konularıyla ilgili romanlar okumayı severim.					
16	Bir derse girmemek hakkım olsa sosyal bilgileri seçerdim.					
17	Sosyal bilgiler sınavında asla başarılı olamam.					
18	Sosyal bilgiler dersi ödevlerini zevkle yaparım.					
19	Sosyal bilgiler dersinde kendimi rahat hissedirim.					
20	Sosyal bilgiler dersinde genellikle başka şeylerle ilgilenirim.					
21	Sosyal bilgiler çalışma kitabındaki etkinlikleri severek yaparım.					
22	Sosyal bilgiler konusunda kendime güvenirim.					
23	Sosyal bilgiler dersi bittiğinde üzülürüm.					
24	Tatillerin sosyal bilgiler dersinin olduğu günlere denk gelmesini isterim.					

Gökçe GÜNAYDIN

EK 4: Sosyal Bilgiler Başarı Testi

1)Demokrasilerde yöneticileri halk belirler. Gerekli şartları taşıyan herkesin bir oy hakkı vardır. Herkes istediği kişiye oy verebilir.

Yukarıdaki paragrafta demokrasinin temel ilkelerinin hangisinden söz edilmemiştir?

- a- Milli Egemenlik b- Özgürlük
c- Çoğulculuk d- Eşitlik

2)Dünyada başka yönetim biçimleri olsa da, günümüzde en yaygın siyasi sistem demokrasidir.

Aşağıdakilerden hangisi demokratik yönetimin özelliklerinden biri değildir?

- a- Demokrasi bir hoşgörü rejimidir.
b- Demokrasilerde, düşünce ve ifade özgürlüğü vardır.
c- Demokrasiler halk egemenliğine dayanır.
d- Demokrasilerde son söz cumhurbaşkanına aittir.

- 3)I. Karar verme yetkisi bir kişiye aittir
II. Karar verme yetkisi bir grubun elindedir.
III. Karar Verme yetkisi halka aittir.

Yukarıda özellikleri verilen yönetim biçimleri aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru sırayla verilmiştir?

- a- Cumhuriyet/ Monarşi/ Oligarşi
b- Oligarşi/ Monarşi/ Cumhuriyet
c- Monarşi/ Oligarşi/ Cumhuriyet
d- Oligarşi/ Cumhuriyet/ Monarşi

Aşağıda Osmanlı Devleti'nde uygulanan Meşrutiyet yönetiminin özellikleri verilmiştir. 6 ve 7. soruları bu bilgilere göre cevaplayın.

- I. Meclis-i Mebusan adında bir halk meclisi vardır
II. Meclis-i Ayan adında üyeleri padişah tarafından seçilen bir meclis vardır.
III. Meclis-i Mebusan'ı oluşturan milletvekillerini halk seçmiştir.
IV. Seçimlerde yalnız erkekler oy kullanmıştır.
V. Meclis-i Mebusan'ı açıp-kapatma yetkisi padişaha verilmiştir.

4)Verilen özelliklerden hangileri demokrasiye aykırıdır?

- a-I ve II b- III ve V
c-III, IV ve V d-II, IV ve V

5)Yukarıdaki özelliklerden hangisi ya da hangileri Cumhuriyet yönetiminin özellikleriyle

benzerlik gösterir?

- a- I ve III b-I ve II
c-III ve IV d-II ve IV

6)1920- TBMM açıldı

1934-Türk kadınına milletvekili seçme ve seçilme hakkı verildi.

1946-İlk defa birden çok siyasi partinin katıldığı seçimler yapıldı.

Yukarıda verilen bilgilerin demokrasinin hangi temel ilkesiyle ilgili olduğu aşağıdaki seçeneklerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- a-Eşitlik-Çoğulculuk-Milli Egemenlik
b-Milli Egemenlik-Çoğulculuk-Eşitlik
c-Çoğulculuk-Eşitlik-Milli Egemenlik
d-Milli Egemenlik-Eşitlik-Çoğulculuk

7)Günümüzden çok uzun yıllar önce bir ülkede çok acımasız bir kral yaşarmış. Kral, kendisi gibi düşünmeyen herkesi öldürür ya da acımasızca işkence edermiş. Ülkede yaşayanlar kraldan o kadar çok korkarmış ki bir süre sonra kral dışında hiç kimse konuşmaz olmuş.

Yukarıda anlatılan masalda kralın, aşağıda verilen temel haklar ve özgürlüklerden hangisini ihlal ettiğini gösteren bir olaydan söz edilmemiştir?

- a-Yaşama hakkı
b-Kişi dokunulmazlığı
c-Din ve vicdan özgürlüğü
d-Düşünce özgürlüğü

8)Masaldaki ülkenin yönetim şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- a-Monarşi b-Oligarşi
c-Teokrasi d- Cumhuriyet

9)Aşağıdakilerden hangisi insan haklarının gelişmesini sağlayan belgelerden biri değildir?

- a- Manga Carta
b- Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi
c- Fransız İhtilali
d- İnsan Hakları Evrensel Bildirisi

10)I-Herkesin özgür ve güvenli bir biçimde yaşama hakkı vardır.

II-Herkes seçilmiş temsilciler aracılığıyla ülke yönetimine katılma hakkına sahiptir.

III-Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz,

tutuklanamaz, sürgün edilemez.

IV-Herkesin mülkiyet hakkı vardır, kimse keyfi olarak mülkiyetinden yoksun bırakılamaz.

Yukarıda İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde yer alan maddelerden bazıları verilmiştir. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde, yukarıdaki maddelerin ilgili olduğu haklar doğru sırayla verilmiştir?

- a- Yaşama Hak./Seçme-Seçilme Hak./Kişi Dok. Hak./Mülkiyet Hak.
- b- Kişi Dok. Hak./Seçme-Seçilme Hak./Yaşama Hak./Mülkiyet Hak.
- c- Mülkiyet Hak./Kişi Dok. Hak./Seçme-Seçilme Hak./Yaşama Hak.
- d- Yaşama Hak./Kişi Dok. Hak./Mülkiyet Hak./Seçme-Seçilme Hak.

11) Demokrasinin doğduğu ilk yer olan Atina'da MÖ 450'li yıllarda ülke yönetimine kadınlar ve köleler katılmıyordu.

Bu bilgiye göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- a- Demokrasi anlayışı zamanla değişmiştir
- b- İlk demokratik toplumlarda eşitlik yoktur
- c- Demokrasinin tanımı kişiye göre değişir
- d- İlk demokrasi düşüncesi Atina'da ortaya çıkmıştır

12) Bir savaşta esir düşen askerlere işkence yapılarak, onlardan bilgi alınmaya çalışılması aşağıda verilen hak ve özgürlüklerden hangisinin ihlalidir?

- a- Yaşama Hakkı
- b- Kişi Dokunulmazlığı Hakkı
- c- Düşünce Özgürlüğü
- d- Konut Dokunulmazlığı Hakkı

13) I. Osmanlı Devleti döneminde padişah egemenliği vardı

II. 1908'den sonra halk yönetime ortak olmuş ve Meclis-i Mebusan açılmıştır

III. Günümüzde halk egemenliğine dayalı bir yönetim vardır

Yukarıda verilen bilgilere göre Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan günümüze Türk Devletleri'nde sırayla hangi yönetim biçimleri kullanılmıştır?

- a- Teokrasi/ Monarşi/ Cumhuriyet
- b- Monarşi/ Meşrutiyet/ Cumhuriyet
- c- Oligarşi/ Meşrutiyet/ Monarşi
- d- Monarşi/ Teokrasi/ Oligarşi

14) Bir turist, seyahat için gittiği bir ülkede ibadet istemiş ancak gittiği ülkenin dini farklı olduğu için buna izin verilmemiştir. Röportaj için kendisine uzatılan mikrofona konuyla ilgili düşüncelerini söylemiş ve ertesi gün bu nedenle tutuklanmıştır.

Götürüldüğü cezaevinde polisler tarafından dövülmüştür.

Yukarıda turistin aşağıda verilen haklarından hangisinin ihlal edildiğini gösteren bir olaydan söz edilmemiştir?

- a- Din ve vicdan özgürlüğü
- b- Kişi dokunulmazlığı hakkı
- c- Düşünce özgürlüğü
- d- Yaşama hakkı

15) Aşağıdakilerden hangisi demokratik bir ülkede karşılaşılmaması gereken bir durumdur?

- a- Herkesin can güvenliğinin kontrol altına alınmış olması
- b- Bireylerin birbirlerinin düşüncelerine saygı göstermesi
- c- İbadet yeri olarak sadece camilerin bulunması
- d- Herkesin özel yaşamının güvence altına alınması

16) 1876 yılında uygulamaya konan ve Türk tarihinin ilk anayasası olan Kanunuesası'de;

I. Herkesin evinde herhangi bir baskı görmeden yaşama hakkı vardır.

II. İşkence vb. her türlü eziyet yasaktır.

III. Genel düzeni bozmamak şartıyla bütün dinleri uygulanması serbesttir hükümleri yer almaktadır.

Yukarıda aşağıdaki kişi hak ve özgürlüklerinden hangisinden söz edilmemiştir?

- a- Din ve Vicdan özgürlüğü
- b- Düşünce Özgürlüğü
- c- Kişi Dokunulmazlığı
- d- Konut Dokunulmazlığı

17) I. Herkes eğitim görme hakkına sahiptir.

II. Herkes vicdan ve din özgürlüğü hakkına sahiptir.

III. Herkesin düşünme ve anlatma özgürlüğü vardır.

Yukarıda İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde yer alan haklardan bazıları verilmiştir.

Aşağıda bu haklardan hangisinin ihlaline bir örnek yoktur?

a- Müslümanların çoğunlukta yaşadığı bir ülkede başka dinlere ait ibadet yerlerine saldırı düzenlenmesi

b- Bir yazarın kitabında yazdıklarından dolayı cezalandırılması

c- Bir çocuğun maddi yetersizlikten dolayı okula gidememesi

d- Bir kişinin izinsiz olarak komşusunun evine girmesi

18) Orta Asya'da kurulan Türk Devletleri'nde yayınlanan fermanlar, "hakan ve hatun diyorlar ki" şeklinde başlıyordu.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- a- Okuma- yazma oranının düşük olduğunun
- b- Yönetimde kadınların söz hakkı olduğunun
- c- Kadınların erkeklerden daha fazla hak sahibi olduğunun
- d- Fermanların sadece hakan tarafından yayınlandığının

19) Cumhuriyet'in ilanından sonra Türk kadınları, Avrupa'daki birçok ülke kadınlarından daha önce seçme ve seçilme hakkına sahip olmuşlardır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- a- Erkeklerin ülkeyi iyi yönetemediğinin
- b- Kadın haklarını korumaya önem verildiğinin
- c- Avrupa'da yaşayan kadınların yönetime katılmak istemediğinin
- d- Kadın nüfusun fazla olduğunun

20) I. 1923- Cumhuriyet yönetimine geçildi

II. 1926- Medeni Kanun'la toplumsal alanda kadın erkek eşitliği sağlandı

III. 1930- Kadınlara Belediye seçimlerine katılma hakkı verildi

IV. 1934- Kadınlara milletvekili seçme seçilme hakkı verildi

Yukarıdaki bilgilere göre ulaşılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- a- Cumhuriyet'in ilanından sonra kadın hakları hızlı bir gelişim göstermiştir
- b- Kadınlar da boşanma hakkına sahip olmuştur
- c- Kadınlar ülke yönetimine katılmıştır
- d- Cumhuriyet'in ilanından önce de kadınlarla erkekler eşit haklara sahiptir

Gökçe GÜNAYDIN
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

EK 5 Sınıf Listeleri

6/ A SINIF LİSTESİ		6/B SINIF LİSTESİ	
NO	Adı- Soyadı	NO	Adı- Soyadı
263	Tuğba ÇAPRAZ	149	Emine DEMİRCİ
306	Aysun KAÇAR	232	Berna BALTAK
346	Cennet COŞKUN	298	Seda KAZAK
350	Ayşe Dudu İHTİYAR	348	Azim CAN
356	Nagihan KESKİN	351	Naim ÇEVİRGEN
358	Fatma SARI	352	Selami CAN
436	Beyda AÇIKGÖZ	354	Ali TAŞKIN
437	Yasin AÇIKGÖZ	355	Fatma ŞEN
438	Emre ÖZCAN	357	Cennet UZUN
451	Barış AYDIN	366	Emre GÖNÜLLÜ
492	Mehmet ARIKAN	397	Funda ESER
496	Abdullah KARASU	435	Berna AÇIKGÖZ
498	Yakup YAKIN	493	Barış ARIKAN
504	Ramazan ATEŞ	497	Evrin DALBUDAK
505	Adem ÇAPRAZ	499	Ahmet AKPINAR
506	Hakan ATEŞ	501	Ahmet IŞIK
507	Erdem ATEŞ	524	Hesna AVCI
511	Buğşe DÖNMEZ	527	Sinem DAĞTEKİN
519	Fatma TOPAL	528	Selcan TUNÇKOL
525	Canan KAZAK	529	Şeyma KIRIM
526	Mustafa Ali KAYA	532	Fatih MELEZ
536	Naciye ÇAVDAR	535	Gizem GÜRSU
579	Duygu DAĞLI	558	Atahan KARASU
580	Güler DAĞLI	581	Osman ÇAKIR
588	Melih KAYA	590	Faruk İZMİR
589	Niyazi TOPRAK		

EK 6 Çalışmalardan Örnekler

